

Голас Радзімы

№ 14 (1327)

КРАСАВІК 1974 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 19-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

Ні з чым не параўнальная радасць сустрэчы... Танкісты Савецкай Арміі першымі ўступілі ў Мінск [ліпень 1944 года].

Фота С. КАРАТКОВА.

АДЗІНСТВА, ГАРТАВАНАЕ АГНЁМ

Як хутка ляціць час! Асабліва заўважаюць гэта людзі старэйшага пакалення. Ці даўно, здаецца, над беларускай зямлёй грывела ачышчальная навальніца вялікай вызваленчай бітвы. А вось ужо 30 год мінула з той пары. Стаў здабыткам гісторыі факт, што ў выніку наступальнай аперацыі пад кодавай назвай «Баграціён» летам 1944 года была ўшчэнт разбіта буйнейшая на ўсходнім фронце групоўка нямецка-фашысцкіх армій «Цэнтр» і поўнасцю вызвалена Беларусь ад жорсткага ненавіснага ворага.

Хуткая і бліскучая перамога была дасягнута войскамі Савецкай Арміі ў цесным узаемадзеянні з партызанскімі брыгадамі і злучэннямі. У ажыццяўленні аперацыі з новай сілай праявіліся ўзросшае майстэрства нашых палкаводцаў, мужнасць і масавы гераізм воінаў і партызан, ідэйнае і палітычнае адзінства савецкага грамадства.

Не было і не магло быць такой сітуацыі, каб пры выгнанні гітлераўцаў з нашай зямлі салдаты Савецкай Арміі раптам спыніліся б на граніцы Беларусі і хтосьці з іх сказаў:

— Стоп! Далей няхай насту-

паюць тыя, хто родам адсюль. А я — дадому.

Кожны воін, адкуль бы ён ні быў — з Расіі ці Украіны, з Латвіі ці Узбекістана, з Беларусі ці Грузіі, адчуваў сябе часцінкай адзінага цэлага, лічыў сваім абавязкам змагацца за агульныя інтарэсы ўсёй краіны, ставіў мэтай разгром агрэсара і вызваленне не толькі часова акупіраванай савецкай тэрыторыі, але і ўсіх дзяржаў Еўропы, якія знаходзіліся пад ботам нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Звыш мільёна беларусаў змагаліся ў радах Савецкіх Узброеных Сіл на ўсіх франтах. Прадстаўнікі многіх нацый і нацыянальнасцей СССР прымалі ўдзел у вызваленні Беларусі. Вось некалькі канкрэтных прыкладаў з гісторыі 65-й арміі, якой камандаваў генерал Павел Батаў. У баях пры фарсіраванні Дняпра ў раёне Лоева вызначыліся: камандзір аддзялення снайпер І. Лісін, рускі, родам з Сібіры; радавы К. Азалаў, туркмен; камандзір стралковай роты Г. Размадзе, грузін; камандзір батальёна В. Цыбульскі, украінец; камандзір узвода І. Шаумян, азербайджанец; памочнік камандзіра

ўзвода К. Ахмедзішын, башкір. Ваеннаслужачыя армянін В. Агаджанян, карачаеўец А. Касаеў, таджык М. Таіраў пры адступленні ў 1941 годзе засталіся на тэрыторыі Беларусі і прымалі ўдзел у партызанскім руху разам з прадстаўнікамі іншых народаў краіны.

Вялікая Айчынная вайна з'явілася суровай праверкай трываласці і жыццёвай сілы садружнасці сацыялістычных нацый. Гітлераўскія генералы і палітыкі на чале са сваім фанабэрыстым фіюрэрам скептычна ацэньвалі дружбу народаў СССР. Нашу краіну яны разглядалі як шматнацыянальны кангламерат, як нейкае штучнае аб'яднанне мноства розных народаў і народнасцей, па якім дастаткова нанесці моцны ўдар, каб ён рассыпаўся. Сёння ўвесь свет ведае, як жорстка пасмяялася гісторыя з разлікаў фашысцкіх палітыкаў...

У 1917 годзе ў агні Кастрычніцкай рэвалюцыі нарадзілася вялікае брацтва людзей працы нашай краіны, аб'яднаных, незалежна ад іх нацыянальнай прыналежнасці, агульнасцю класавых інтарэсаў і мэт. Адзінства садружнасці сацыялістыч-

ных нацый і нацыянальнасцей гартавалася ў агні грамадзянскай вайны, у барацьбе супраць белагвардзейшчыны і замежнай інтэрвенцыі, мацнела ў гады мірнага будаўніцтва.

Пасля заканчэння Вялікай Айчынай вайны ўсе народы Расійскай Федэрацыі, рэспублік Сярэдняй Азіі і Закаўказзя прыйшлі на дапамогу Беларусі і іншым заходнім рэспублікам і абласцям краіны, што пацярпелі ад нямецка-фашысцкай акупацыі. Дзякуючы гэтай дапамозе былі параўнаўча хутка залечаны раны вайны, адбудавана народная гаспадарка. Сёння цеснае супрацоўніцтва ўсіх рэспублік СССР у эканоміцы, культуры, навуцы з'яўляецца звычайнай справай.

Штогод 3 ліпеня Беларусь святкуе дзень свайго вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. На гэтую ўрачыстасць прыбываюць шматлікія госці з іншых рэспублік — прадстаўнікі часцей і злучэнняў Савецкай Арміі, якія ваявалі ў Беларусі, праслаўленыя военачальнікі, былыя героі-франтавікі і актыўныя ўдзельнікі партызанскага руху і падполля, перадавікі прамысловас-

ці і сельскай гаспадаркі, дзеячы навукі і культуры, ветэраны вайны і працы. Сёлета разам з імі мы будзем святкаваць юбілейную 30-ю гадавіну вызвалення рэспублікі ад гітлераўскага нашэсця. Цэнтральны Камітэт Кампартыі Беларусі паставіў адзначыць яе як вялікае ўсенароднае свята. Яно пройдзе пад знакам далейшага ўмацавання непарушнай дружбы народаў нашай краіны. У пастанове ЦК КПБ гаворыцца, што ў чэрвені-ліпені 1974 года ва ўсіх гарадах і вёсках рэспублікі, а таксама на граніцах мяжуемых з Беларуссю раёнаў РСФСР, Украінскай, Літоўскай і Латвійскай ССР сумесна з партыйнымі і савецкімі органамі гэтых раёнаў адбудуцца ўрачыстыя сходы працоўных, мітынгі, ускладанне вяноўкі на магілы воінаў і партызан. Пройдуць мітынгі ля Кургана Славы і ў раёне мемарыяльнага комплексу Хатынь. Намечана мноства іншых масавых мерапрыемстваў.

Наша свята з нагоды 30-годдзя вызвалення Беларусі — гэта свята і ўсёй шматнацыянальнай сацыялістычнай супольнасці.

ЗДЕСЬ НАЧИНАЕТСЯ КОСМОС

Звездный — такого названия нет ни на одной географической карте, но о делах этого маленького подмосковного городка, где живут и трудятся космонавты, знает весь мир. Сегодня кратеры Луны носят имена его жителей — Титова, Николаевой-Терешковой, Леонова, Шаталова...

...Дорога через молодой сосновый лесок обрывается внезапно, и на опушке вырастают, сверкая огромными окнами, дома-башни. Это и есть Звездный. Такое название, поэтическое и очень верное по своей сути, придумали ему конструктор космических кораблей академик С. Королев и первопроходец звездных трасс Ю. Гагарин.

Со всех концов планеты приезжают сюда люди, чтобы выразить свое восхищение делами тех, благодаря кому звездная мечта человечества становится былью.

Аллея Космонавтов — главная и пока единственная улица Звездного — начинается сразу за памятником пионеру космоса Юрию Гагарину. Здесь же дом, на шестом этаже которого квартира космонавта. Тут и сейчас его семья — жена Валентина Ивановна и дочери Лена и Галя. В этом доме живут все наши космонавты.

В рубашке с расстегнутым воротником, улыбающийся, стоит бронзовый Гагарин на невысоком мраморном постаменте. У подножия памятника всегда цветы. Память о мужественном сыне Земли, впервые в мире шагнувшем за пределы родной планеты, будут всегда чтить люди.

Именем Гагарина назван Центр подготовки космонавтов в Звездном городке. В него входят учебные классы, научные лаборатории, уникальные тренажеры, спортивные площадки, закрытый плавательный бассейн, медицинский центр и многое другое. Заканчивается строительство нового комплекса зданий, в которых разместится совершенное оборудование для отработки отдельных элементов совместного полета космических кораблей «Союз» и «Аполлон», намеченного на июль 1975 года. Здесь же дом, в котором в период совместных тренировок живут американские космонавты и технические специалисты.

Аллея Космонавтов заканчивается зданием Дома культуры. Здесь находится музей Звездного. С экспонатами посетителей знакомит Валентина Быковская, референт музея, жена летчика-космонавта В. Быковского.

— Этот музей, — рассказывает она, — был создан по предложению Юрия Гагарина. Он же передал сюда и первые экспонаты — подарки, привезенные из-за рубежа. Вслед за ним принес в музей свое удостоверение космонавта Г. Титов, свой космический планшет — А. Николаев, и музей стал расти. Каждый новый космический старт пополнял коллекцию.

В Быковская приглашает посетителей к витринам и стендам выставочного зала. Здесь собраны подарки и личные вещи космонавтов. Вот индивидуальная ранцевая система жизнеобеспечения. С ней 13 марта 1968 года А. Леонов первым в мире выходил в открытый космос. Теплозащитный костюм Юрия Гагарина, в котором он совершил свой космический полет. А вот газета «Правда» с сообщением о полете корабля «Союз-4» с космонавтом В. Шаталовым, побывавшая в космосе. А произошло это так. Космонавты «Союза-5» А. Елисеев и Е. Хрунов, стартовавшего вслед за «Союзом-4», взяли «Правду» с Земли, а когда в космосе корабли состыковались, они перешли к В. Шаталову и передали ему земную почту.

Интересно было взглянуть, чем питаются космонавты в полете. Пища в тубах, в таблетках, но разнообразная и калорийная — мясо, соки, хлеб, сладости и даже вобла. Поскольку полеты становятся все более длительными, на космических кораблях теперь есть специальные устройства для охлаждения и подогрева пищи. Поэтому мясная таблетка — это уже история, а горячий кусочек телятины — сегодняшний обед космонавтов.

Подарки, подарки, подарки... Они собраны в этом зале со всего мира. Портрет Сухэ-Батора — дар монгольского народа. Огромный, в человеческий рост, плюшевый медведь из ГДР. А вот маленький колокольчик, возвещавший когда-то начало и конец уроков — единственное, что осталось от японской школы в Хиросиме, после того как на нее обрушился смертоносный атомный груз... Кружевная салфетка с лебедями — подарок первой женщине-космонавту В. Николаевой-Терешковой от коммунисток Португалии. Они связали эту салфетку в тюрьме, и потребовалось девять месяцев, чтобы, минуя полицейские кордоны, она попала в Звездный.

Мемориальная комната Ю. Гагарина. Она была создана после его трагической гибели. Вот подлинные документы о короткой, но яркой жизни первого космонавта: фотографии, партийный билет, удостоверение личности и водительское удостоверение. На них следы крови: они были с Гагариним в его последнем полете. Здесь же комочки земли, привезенные его женой с места катастрофы.

С большим волнениемходишь в рабочий кабинет Ю. Гагарина, перенесенный сюда из служебных помещений Звездного. Здесь все сохранено так, как было при жизни космонавта. В шкафу — шинель, фуражка, шарф Юрия. Его стол, за которым он напряженно работал, готовясь к новым стартам и к защите диплома в Военно-воздушной академии имени Жуковского. Календарь, письма, на которые так и не успел ответить, блокнот с записями дел на 27 марта 1968 года... В тот день он ушел в обычный тренировочный полет и не вернулся. И стрелки часов над дверью его кабинета застыли на 10.31. — в этот миг не стало первого космонавта планеты...

С кабинетом Гагарина связано рождение традиции: перед очередным полетом сюда приходят космонавты и светлой памятью своего товарища клянутся с честью выполнить задание Родины.

На маленьком столике книга, в которую посетители записывают свои впечатления, мысли, пожелания...

«Для меня большая честь оставить свою подпись в этом мемориальном кабинете-музее Ю. Гагарина, человека, который первым проложил нам путь в космос. Американский астронавт Нейл Армстронг».

Листаем дальше... Подписи, подписи: Тодор Живков, Янош Кадар, Фидель Кастро, Анджела Девис...

Много впечатлений остается после посещения Звездного. Прощаюсь с городком. Улыбаясь, стоит на постаменте бронзовый Гагарин. «Вся моя жизнь кажется мне сейчас одним прекрасным мгновением, — вспоминаются его слова, сказанные за несколько минут до того исторического старта. — Все, что прожито, что сделано прежде, было прожито и сделано ради этой минуты...»

Любовь ВОСКРЕСЕНСКАЯ. АПН.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

НАРАДЖЭННЕ ЗАВОДА

Калектыў 51-га будаўнічага ўпраўлення трэста № 17 «Лаўсанбуд» пачаў закладку фундамента яшчэ аднаго буйнога прамысловага прадпрыемства ў Мар'ілёве — завода вентыляцыйных загатоўак. Тут будучы вырабляць дэталі сістэм вентыляцыі і кандыцыянавання паветра для прадпрыемстваў, грамадскіх і жылых будынкаў.

У бліжэйшы час мяркуецца ўзвесці галоўны вытворчы корпус і корпус дапаможных памяшканняў са сталовай і адміністрацыйнай часткай. Будаўніцтва запланавана закончыць да пачатку наступнай пяцігодкі.

З УЛІКАМ ЗАПАТРАБАВАННЯЎ НАСЕЛЬНІЦТВА

Абнаўляецца асартымент тавараў народнага спажывання на прамысловых прадпрыемствах Слоніма. Выпуск новага арыгінальнага набору для спальні асвоіў калектыў мэблевай фабрыкі. У гэтым годзе фабрыка выпусціць каля 4 800 такіх гарнітураў.

Вялікую работу па замене састарэлай прадукцыі новай, якая карыстаецца павышаным попытам у насельніцтва, праводзяць фабрыка «Тэкстыльшчык», камбінат бытавога абслугоўвання насельніцтва, фабрыка мастацкіх вырабаў і іншыя прадпрыемствы горада. Асвоен выпуск новых узораў жакардавых пакрываў, коўдраў, мужчынскага і жаночага адзення, абутку і іншых тавараў.

ФІЛІЯЛ ТАВАРЫСТВА «ВЕДЫ»

У Акадэміі навук БССР створан філіял таварыства «Веды». Толькі ў мінулым годзе беларускія вучоныя, члены таварыства, прачыталі на прамысловых прадпрыемствах і будоўлях, у калгасах, у навучальных і навуковых установах, у твор-

чых арганізацыях каля 6 тысяч лекцый на навуковыя і грамадска-палітычныя тэмы.

ПА ЧЫСТАЙ ВАДЗЕ

На 10 дзён раней звычайна пачалася навігацыя на беларускіх рэках. У Брэст з Пінска буксірныя цеплаходы прывялі першыя баржы з рудой. Яшчэ шэсць рудавазаў прынялі груз у порце Пхоў і ўзялі курс на захад. Пачаўся рух пасажырскіх цеплаходаў на лініях Гродзенскага і Пінскага ўчасткаў.

Работнікам воднага транспарту рэспублікі ў гэтым годзе трэба будзе перавезці звыш 9 мільёнаў тон народнагаспадарчых грузаў.

Хуткаходнымі суднамі папаўняецца пасажырскі флот. Сёлета пачнуць курсіраваць яшчэ тры цеплаходы «Зарніца» на па-

ветранай падушцы, глісэручы пасажырскі цеплаход «Зара» і «Ракета» на падводных крылах, будзе больш скорасных катэраў тыпу «Волга».

ЭКСПАНАТЫ РАСКАЗВАЮЦЬ

Перасочная выстаўка, прысвечаная 30-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, адкрыта ў Мар'ілёўскім кінатэатры «Чырвоная зорка». На яе стэндах — дакументы і матэрыялы аб падзвігах воінаў, партызан і падпольшчыкаў краю, партрэты байцоў і камандзіраў, якія вызначыліся ў баях з гітлераўскімі захопнікамі.

Выстаўка будзе паказана ў кінатэатрах, дамах культуры, навучальных установах Мар'ілёва, у раённых цэнтрах, калгасах і саўгасах вобласці.

Дарогі, масты, вытворчыя базы дарожнабудаўнічых арганізацый праектуе Беларускі дзяржаўны інстытут Белгіпрадор. Іна ЯРМОЛЬЧЫК, Тамара ШЫГУН, якіх вы бачыце на здымку, распрацоўваюць транспартныя развязкі на аўта-трасе Масква—Мінск.

Фота К. ЯКУБОВІЧА.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ

НА ЗМЭНУ БАЦЬКАМ

КАБ «МАЛАДЗЕЛА» ГАЛІНА ♦ ПА ПУЦЁУКАХ НА ФЕРМЫ ♦ ПРАФЕСІЮ ПАДКАЗАЛА ШКОЛА ♦ У АНСАМБЛІ ТОЛЬКІ ЖЫВЁЛАВОДЫ ♦ ПЕРШЫ ОРДЭН АНАТОЛЯ ЛАБКО ♦

Яшчэ не так даўно амаль абавязковымі прыкметамі прафесіі жывёлавода былі ранні пад'ём з познім адбоем, нялёкая ручная праца і часта нязручныя для работы памяшканні.

Безумоўна, даяркі, свінары, пастухі і іншыя, каму даводзілася даглядаць грамадскі статак, атрымлівалі за гэта немалыя грошы — не кожны інжынер на заводзе меў такія. Але... Вясковая моладзь усё частей адмаўлялася ісці на фермы. І сапраўды, у такіх умовах нават высокааплачваемая праца сёння мае мала прывабнага. А тут яшчэ «спакусы» горада, які адкрывае перад выпускнікамі сельскіх дзесяцігодкаў захапляючыя перспектывы.

Аднак за апошнія гады індустрыялізацыя і канцэнтрацыя сельскагаспадарчай вытворчасці, што адбываюцца паўсюдна, змянілі традыцыйны ўяўленні аб прафесіі жывёлавода.

Двухзменны, такі ж як на прадпрыемстве, рабочы дзень,

высокі ўзровень механізацыі і аўтаматызацыі працэсаў догляду жывёлы, нарэшце, чысціна на добра абсталяваных фермах, што «пераапанула» даярак у бялюткія хататы, рэабілітавалі ў вачах маладых людзей непапулярныя раней прафесіі бацькоў.

Спашлюся толькі на такі прыклад. На жывёлагадоўчым комплексе саўгаса-камбіната «Мір» у Баранавіцкім раёне размесціцца дзесяць тысяч кароў. Іх з дапамогай аўтаматыкі будучы даглядаць некалькі дзесяткаў высокакваліфікаваных аператараў і наладчыкаў. Праца ля пультаў. Чым яна адрозніваецца ад работы, напрыклад, дыспетчараў сучаснай электрастанцыі або абавязкаў наладчыка аўтаматычных ліній на буйным заводзе?

«Мір» — выключэнне, скажаце вы, апошніяе слова тэхнікі. Гэта так, падобных па памерах комплексаў у нас яшчэ не было. Але абсталяванне на фермах калгаса «17 верасня» Столінскага раёна — тыповае для іншых калгас-

ных ферм. Аднак і тут за некалькі год адбыліся тыя змены, якія можна з поўным правам назваць характэрнымі для ўсёй жывёлагадоўлі рэспублікі.

Гады чатыры назад на фермах «17 верасня» працавалі толькі пажылыя жанчыны. Узровень іх адукацыі, веданне асаблівасцей машынай тэхналогіі ўтрыманні статаку не маглі ўжо задаво- ліць гаспадарку, якая бачыла ў жывёлагадоўлі сваю перспеक्टыву. І тады на дапамогу прыйшла адукаваная, энергійная моладзь, якая замяніла сваіх бацькоў каля пультаў складаных апаратаў. Сёння ўсе 20 жывёлаводаў калгаса — маладыя людзі ва ўзросце да трыццаці год.

СТАНОВІШЧА ў «17 верасні» — не выключэнне. У гэтым лёгкім пераканацца, бліжэй пазнаёміўшыся са справай жывёлаводаў вобласці ў цэлым. Статыстыка сведчыць: 17 працэнтаў усіх работнікаў на фермах Брэстчыны — моладзь да трыццаці год. Зараз

Усё больш выразна акрэсліваюцца контуры будучага прадпрыемства — Слонімскай камвольна-прадзільнай фабрыкі. Зманціраван каркас блока складаў, вядзецца мантаж галоўнага корпуса, які зойме амаль сем гектараў, пракладаюцца падземныя камунікацыі. **НА ЗДЫМКАХ:** на ўзвядзенні галоўнага корпуса фабрыкі; мантажнік Іван АДАСЬКО — адзін з лепшых будаўнікоў.

Фота С. ПРАСНЯКА.

ДЫРЭКТАРАМІ НЕ НАРАДЖАЮЦЦА

Неяк давялося мне чытаць кнігу групы сацыёлагаў са Злучаных Штатаў Амерыкі «Амерыканскі федэральны кіраўнік». Даследуючы сацыяльную структуру дзяржаўнага апарата сваёй краіны, вучоныя ўстанавілі, што кожныя сто сыноў уладальнікаў або адміністратараў вялікага бізнесу могуць разлічваць на 570 кіруючых вакансій у грамадзянскай адміністрацыі. У той жа час прадстаўнікі іншых сацыяльных груп, у прыватнасці рабочых, могуць спадзявацца толькі на 12 вакантных месцаў. Чаму такія велізарныя адрозненні? Амерыканскія сацыёлагі даюць на гэта пытанне такі адказ: прадстаўнікі рабочых і іншых «ніжэйшых сацыяльных груп... не ў стане атрымаць адукацыю, дастатковую для таго, каб уступіць на шлях кар'еры, які вядзе да высокіх пазіцый».

Сказана хоць і не зусім поўна, але даволі красамоўна: без грошай, без высокага становішча ў грамадстве наўрад ці можна разлічваць на кіруючую пасаду. Такое правіла — агульнае для ўсяго капіталістычнага свету.

Інаша назіраецца ў краінах сацыялізму. У СССР, напрыклад, дзяржаўныя органы ўсяляк падтрымліваюць найбольш здольных арганізатараў з ліку рабочых, тэхнікаў, інжынераў. Склалася практыка вылучэння такіх людзей на пасады начальнікаў цэхаў, а затым кіраўнікоў прадпрыемстваў. Сын рабочага і сын міністра ў СССР могуць у роўнай ступені прэтэндаваць на кіруючую пасаду ў народнай гаспадарцы, бо кожны з іх мае аднолькавую магчымасць бясплатна атрымаць любую ступень адукацыі — да вышэйшай уключна. Усё астатняе, такім чы-

нам, залежыць ад асабістых якасцей і жыццёвага шляху чалавека. Звернемся да прыкладаў.

У вытворчым аб'яднанні «Беларуськалій» усе вядучыя спецыялісты — начальнікі тэхнічных служб, шахт, участкаў, змен — прайшлі шлях прафесійнага ўдасканалення, пачынаючы, як кажуць, з самых нізоў. Кіруючыя кадры рыхтаваліся з ліку шахцёраў, майстроў, будаўнікоў-праходчыкаў. Усе яны затым атрымалі сярэдняю тэхнічную і вышэйшую адукацыю без адрыву ад вытворчасці. Гэтаму садзейнічала адкрыццё горна-хімічнага тэхнікума непасрэдна ў Салігорску — горадзе беларускіх шахцёраў. Тут набываюць спецыяльную адукацыю без адрыву ад вытворчасці сотні рабочых.

Па-рознаму складаўся іх лёс. Але ёсць у біяграфіях і шмат агульнага, што абумоўлена савецкім ладам жыцця.

Цікавы ў гэтым сэнсе жыццёвы шлях дырэктара аб'яднання, 45-гадовага інжынера Пятра Судзілоўскага. Яму было 15 год, калі савецкія воіны вызвалілі іх вёску Судзілы, што на Магілёўшчыне, ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Калгас дапамог хлапчуку-сіраце скончыць 7 класаў, паступіць у электратэхнікум. Скончыўшы яго, Пётр Судзілоўскі прымаў удзел у электрыфікацыі вёсак свайго раёна. Потым, набыўшы пэўны жыццёвы вопыт, падаўся ў Ленінградскі горны інстытут. Ён быў ужо сталым чалавекам, калі з дыпламам інжынера паехаў працаваць на Хібінінскі хімічна-апатытны камбінат. Неўзабаве стала вядома, што і ў родных мясцінах развіваецца горная справа — на Палессі знайшлі велізарныя паклады калійных

солей. Пётр Судзілоўскі папрасіў накіраваць яго ў Салігорск, і адмаўляць яму, зразумела, не сталі. Тут, у Салігорску, ён прайшоў літаральна праз усе ступенькі інжынерна-кіруючай дзейнасці. І вось з 1972 года — ужо дырэктар буйнейшага ў Савецкім Саюзе вытворчага горнага аб'яднання.

Прыклады, калі былі рабочы або радавы калгаснік становіцца кіруючым спецыялістам, можна прыводзіць бясконца. Усе 17 спецыялістаў калгаса імя Фрунзе Шклоўскага раёна — выпускнікі мясцовай сярэдняй школы. Галоўны інжынер Міхаіл Касьянаў яшчэ ў дзесяцігоддзі атрымаў прафесію механізатара, затым скончыў Беларускаю сельскагаспадарчую акадэмію. Галоўны заатэхнік Антаніна Халынова пасля школы працавала даяркай, загадвала жылёлагадоўчай фермай і завочна вучылася ў сельскагаспадарчай акадэміі.

Замацаванню выпускнікоў мясцовай дзесяцігодкі ў сваёй гаспадарцы ўсяляк садзейнічаюць як педагогічны калектывы, так і кіраўніцтва калгаса. У школе добра наладжана політэхнічнае навучанне з сельскагаспадарчым ухілам. Для гэтага калгас толькі за апошнія тры гады выдзеліў беззваротна 40 тысяч рублёў. На іх абсталяваны агра-тэхнічная, зоатэхнічная і іншыя лабараторыі, добрыя майстэрні і навучальныя кабінеты. Лепшых выпускнікоў гаспадарка за свой кошт пасылае вучыцца ў вышэйшыя і сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы. Усё гэта стварае пэўную цікавасць і стымул для набыцця патрэбных вёсцы спецыяльнасцей.

П. СУДАКОУ.

ЦЕНТРАЛЬНЫ Камітэт Кампартыі Беларусі і Савет Міністраў БССР прынялі пастанову «Аб праекце дэталёвай планіроўкі цэнтра горада Мінска». Праект разлічаны да 2000 года і на больш далёкую перспектыву. У ім прадугледжваюцца далейшая рэканструкцыя і развіццё цэнтра беларускай сталіцы з улікам новых маштабаў горада, перспектывных сацыяльных і горадабудаўнічых патрабаванняў.

Асноўнае развіццё прасторавай кампазіцыі цэнтра будзе ісці шляхам фарміравання сістэмы архітэктурных ансамбляў і комплексаў уздоўж водна-

МІНСК

У 2000-М ГОДЗЕ

зьяленага дыяметра, які ствараецца па рацэ Свіслач, з арганізацыяй у гэтым напрамку другой кампазіцыйнай восі, пры захаванні ансамбляў, сфарміраваных у пасляваенны перыяд забудовы уздоўж Ленінскага праспекта. Захаваецца таксама вядучая роля ансамбля Цэнтральнай плошчы як галоўнай плошчы грамадска-палітычнага значэння. Тут будуць размешчаны будынак з універсальнай залай рэспубліканскага значэння, тэатр імя Янкі Купалы, манумент 50-годдзя Савецкай улады і іншае.

Плануецца першачарговае будаўніцтва і добраўпарадкаванне вуліц Няміга, Мяснікова, Янкі Купалы, архітэктурных ансамбляў на Цэнтральнай плошчы і плошчы Свабоды, плошчаў Леніна, Юбілейнай, Паркавай магістралі, прывакзальнага комплексу, паўночна-заходняй зоны водна-зьяленага дыяметра ад Цэнтральнай плошчы да Цэнтральнага парку культуры і адпачынку імя Перамогі ўключна.

Разам з тым праект прадугледжвае захаванне і рэстаўрацыю помнікаў архітэктуры, фрагмента старога горада ў раёне вуліцы Астроўскага, каштоўнай у горадабудаўнічых адносінах забудовы даваенных гадоў і пасляваеннага перыяду. Значная ўвага ўдзелена развіццю месца адпачынку, спартыўным збудаванням, стварэнню новых паркаў і сквераў.

калгасах і саўгасах вобласці працуюць 72 камсамольска-маладзёжныя калектывы, у якіх заняты шэсць тысяч чалавек.

Я гутарыў з першым сакратаром Брэсцкага абкома камсамола Яўгенам Макаразем. Размова ішла аб тым павароце, што адбыўся ва ўсведамленні моладзі наконт працы на фермах.

— Камсамоля вобласці лічыць сваёй ударнай справай клопат аб далейшым развіцці грамадскай жылёлагадоўлі, — гаворыць сакратар. — Толькі за апошнія два гады па пунцёўках на калгасныя фермы пайшлі працаваць звыш дзвюх тысяч чалавек. Моладзь шэфствуе над 140 аб'ектамі, дзе ажыццяўляецца механізацыя працы на фермах. У калгасах, саўгасах, пры раённых аб'яднаннях «Сельгастэхнікі» працуюць камсамольска-маладзёжныя брыгады па мантажу і наладцы абсталявання і рэканструкцыі памяшканняў.

Гэты масавы рух нечым нагадвае энтузіязм першых пяцігодак і пачатку калектывізацыі, калі моладзь была апрай партыі на самых складаных і цяжкіх участках будаўніцтва сацыялізму. Сацыяльны вытокі цяперашняга руху тыя ж — жаданне моладзі быць у авангардзе, на рашаючых аб'ектах пяцігодкі. Але якая аснова яго — новая. Яе вызначаюць высокія

веды і прафесійная падрыхтоўка маладых спецыялістаў, без чаго сёння проста немагчыма развіццё сельскую гаспадарку.

— А чаму менавіта жывёлагадоўля стала аб'ектам шэфства моладзі?

— Сёння гэта самая, калі так можна сказаць, пераломная галіна ў сельскай гаспадарцы краю. Па-першае, гэта наша асноўная спецыялізацыя, а па-другое, менавіта тут зараз адбываюцца рэвалюцыйныя зрухі — я маю на ўвазе канцэнтрацыю і комплексную аўтаматызацыю, — якія ўжо ў нейкай ступені ўкаранены ў астатніх галінах сельскай вытворчасці. І ў гэтай справе без адукаванай моладзі нам не абыйсціся.

Мне расказалі і аб тым, які шырокі размах у вобласці набыла падрыхтоўка новага пакалення гаспадароў ферм. Пачынаецца яна непасрэдна ў сельскіх школах, дзе вучні атрымліваюць першыя веды па заалогіі, тэхніцы, ветэрынарыі. Заняткі ў старэйшых класах вядуць вопытныя спецыялісты. Пры школах створаны нават асобныя звенні, дзе юнакі і дзяўчаты вучацца даглядаць жывёлу.

У гаспадарках вобласці да таго ж вылучана больш за дзвесце спецыялізаваных звенняў, якія маюць неабходную навучальную базу і з'яўляюцца сапраўднымі

«школьнымі» фермамі. З 1972 года пачало падрыхтоўку жывёлаводаў масавых прафесійна-сярэдняе прафесійна-тэхнічнае вучылішча. Да канца пяцігодкі яно выпусціць тысячу механізатараў, апэратараў машыннага даення, ветэрынараў...

Вынікі гэтай кампаніі надзвычай плённыя. З 1971 года штогод падвойваецца колькасць выпускнікоў сельскіх школ, што застаюцца працаваць на фермах. Толькі ў 1972 годзе, напрыклад, у гаспадаркі Брэстчыны іх прыйшло дзве тысячы чалавек. А ў канцы пяцігодкі кожны трэці работнік калгасных ферм вобласці будзе ва ўзросце да трыццаці год.

ІНТЭНСІФІКАЦЫЯ грамадскай вытворчасці садзейнічае ўдасканаленню ўсяго комплексу сацыяльных адносін, спрыяе ўсебаковаму развіццю і гарманічнаму фарміраванню новага чалавека. Такі вывад можна зрабіць на аснове тых змен, што адбыліся за апошні час на «паламадзёўшых» фермах вобласці.

Тыя ж маладыя даяркі, якія працуюць на фермах калгаса «17 верасня», адрозніваюцца ад сваіх старэйшых папярэдніц не толькі большымі ведамі, але і ўзрослай грамадскай актыўнасцю. Напрыклад, адна з іх Галіна Труханова — член абкома камсамола, а цялятніца Ва-

лянціна Стаднік — дэпутат раённага Савета дэпутатаў працоўных. Трое дзяўчат выбраны дэпутатамі сельскага Савета і прымаюць самы актыўны ўдзел у вырашэнні мноства задач, што фармальна выходзяць за рамкі іх прафесійных абавязкаў. Дзве даяркі калгаса займаюцца ў завочных тэхнікумах, а яшчэ шасцёра — у школах сельскай моладзі.

Новаму пакаленню жывёлаводаў наогул уласціва прага да ведаў. Ужо сёлета кожны чацвёрты жывёлавод вобласці — спецыяліст першага і другога класа. А за апошнія два гады яшчэ 600 маладых работнікаў ферм накіраваны на вучобу ў сельгас-акадэміі і інстытуты.

Індэксатар грамадскай актыўнасці — гэта і тое напружанне, з якім сярэд маладых калгаснікаў разгарнулася спаборніцтва за перавыкананне планаў, за права называцца лепшымі на прафесіі. Пераацаніць значэнне для агульнай справы гэтых патрыятычных пачынанняў немагчыма.

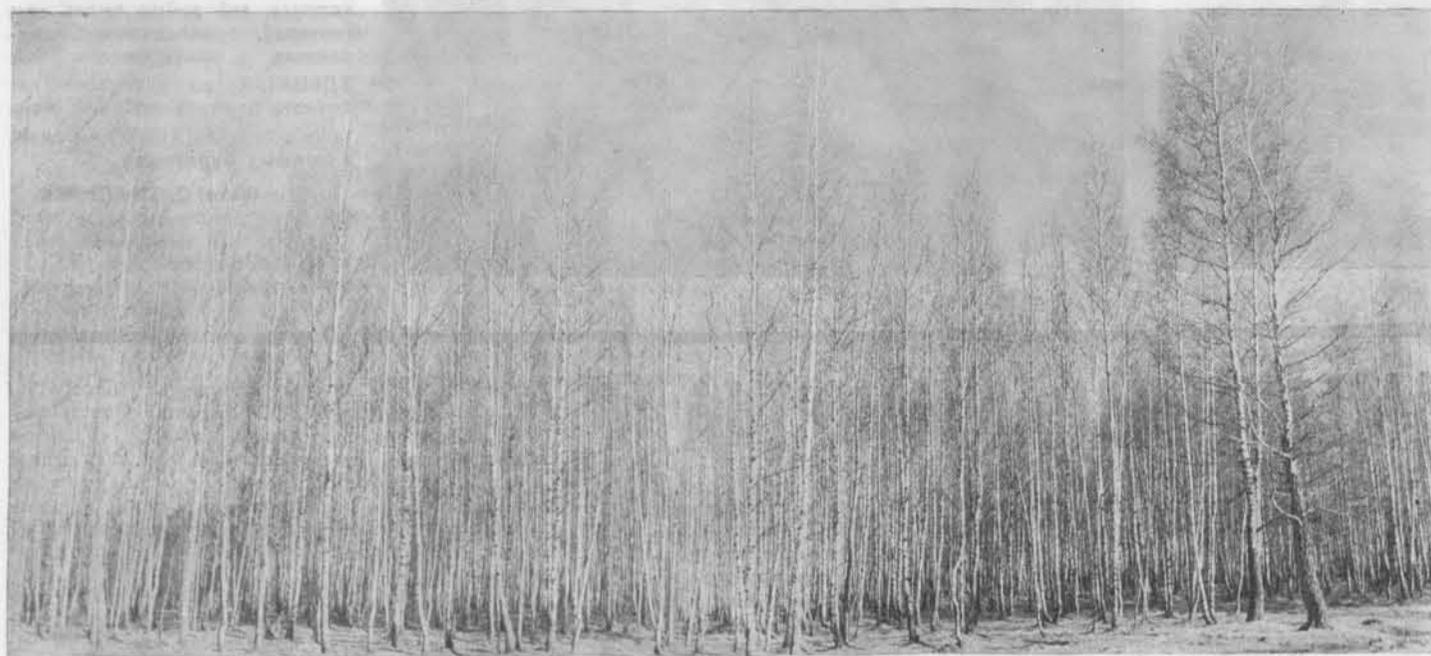
Але не адна праца вызначае аблічча сённяшняга рабочага або сельскага спецыяліста. Прага да культуры, да духоўных каштоўнасцей — тыповыя рысы моладзі. Мо таму за апошнія гады так значна вырасла колькасць самадзейных мастацкіх калектываў на вёсцы. Фальклор-

ная група жывёлаводаў калгаса «Дружба» Столінскага раёна, хор жывёлаводаў калгаса імя Кірава Ганцавіцкага раёна, ансамбль даярак калгаса «Рассвет» Луцінецкага раёна, ансамбль маладых жывёлаводаў Іванаўскага раёна — гэта толькі некалькі з дзясяткаў калектываў, у складзе якіх маладыя работнікі ферм выступаюць перад аднавяскоўцамі з цікавымі праграмамі...

ЗАКОНЧЫЦЬ гэты расказ мне хацелася б знаёмствам з чалавекам, які ўвасабляе рысы нашага маладога сучасніка. Гэта пастух калгаса «Усход» Жабінкаўскага раёна Анатоль Лабко. Сваю спецыяльнасць ён лічыць не менш адназначнай, чым любую іншую «гучную» прафесію. І аб тым, што словы гэтыя не разыходзяцца са справай, сведчыць ордэн Працоўнага Чырвонага Сцяга на грудзях 24-гадовага юнака. Анатоль скончыў дзесяцігодку і рыхтуецца вучыцца далей. Ён член райкома камсамола, цікавы і эрудзіраваны суб'яседа-нік...

«Калі наша справа знаходзіцца ў руках такіх, як Анатоль, — гавораць у калгасе, — за яе будучыню не трэба непакоіцца. Ёй забяспечаны поспех».

В. УЛАДЗІМІРАЎ.

Д. БІЧЭЛЬ-ЗАГНЕТАВА

У снім лесе ды нападвесні
Я ўчула песню, лясную песню
Яе старая сасна спявала,
Мне песня сэрца зачаравала.
Яе пачатак ціхуткі, кволы,
Над першай краскай звінелі
пчолы.
А падхапілі лісткі бярозы,
Лясныя птахі, начныя росы,
Закукавала ў кустах жазюля,
Усе вяснянку вакол пачулі.

МЯНЕ ПЫТАЛІ ПРА АМЕРЫКУ

Упершыню я ўбачыў свой родны край праз 60 год. Пабывалі мы ў многіх гарадах. У Ленінградзе я бачыў невялікі ўтульны пакой, дзе працаваў Ленін, ступіў на палубу «Аўроры», якая абвясціла свабоду народам Расіі. Кіеў — чудаўны горад, увесь у зеляніне, я гутарыў з людзьмі, і ўсе яны запрашалі прыязджаць да іх яшчэ, былі ветлівымі і добразычлівымі. У Вільнюсе многа высокіх

новых дамоў, многа кветак і сонца. Але вось і Мінск — сталіца маёй роднай Беларусі. Тут наша група гасціла чатыры дні, а я атрымаў дазвол на некалькі дзён з'ездзіць у Брэсцкую вобласць да сястры ў вёску Ратайчыцы. У маё распараджэнне была прадастаўлена машына і шафёр. Ехалі мы чатыры гадзіны, дарога асфальтаваная, шырокая, абсаджаная дрэвамі. Абапал яе калгасныя палі, і цяжка ўгадаць тыя мясціны, дзе калісь расцілалася балота. На былой дрыгве даўно вы-

рошчаюць збожжа, бульбу. У вёсцы мяне ўжо чакалі. Родныя сабраліся і з суседніх дзеравень. Наладзілі святочнае снаданне, а потым павезлі мяне ў Белаўжскую пушчу на экскурсію. Яшчэ не адзін раз за гэтыя дні садзіліся мы за стол усёй раднёй. Не было з намі толькі сястры Яфіміі і яе мужа Антона, расстраляных гітлераўцамі ў час апошняй вайны. Гутарак было многа. Мяне пыталі пра Амерыку, а я хацеў як мага больш даведацца пра жыццё на Радзіме. Мы і раней зайсёды

давалі адпор усялякім брахунам, якія паклёпнічалі на Саветскі Саюз, а цяпер будзем з імі змагацца з яшчэ большай энергіяй. Калі старшыня мясцовага калгаса даведаўся, што я ў 1912 годзе працаваў на будаўніцтве Брэсцкай крэпасці, ён даў мне машыну, і я паехаў у Брэст. Я пабываў ля помніка, дзе гарыць Вечны агонь, бачыў піянераў, што стаяць ля яго ў ганаровай варце. Мне пляменнікі падарылі кнігу «Буг у агні». Апошнім горадам, дзе мы

спыніліся, была Масква. Часта пасля вячэры я адзін адпраўляўся па магазінах, у якіх прадаюцца хлеб, мяса, рыба і іншыя прадукты харчавання. Ездзіў у сабвеі, як у нас тут называюць метро. Чыстае паветра, прыгажосць, а каштуе ўсяго некалькі капеек.

Усюды мы сустрэкаліся з ветлівымі людзьмі, якія запрашалі нас прыязджаць яшчэ.

Сямён ТРЫХАНЮК.

ЗША.

„ТАЙНЫЙ ФРОНТ“

В недавней вышедшей книге С. Цвигуна «Тайный фронт» речь идет о причинах, которые в наши дни приводят к усилению подрывной деятельности империализма против Советского Союза и всего социалистического сотрудничества. Автор вскрывает взаимосвязь тайных акций империалистических разведок с явными агрессивными устремлениями определенных кругов в капиталистических государствах, рассказывает о структуре разведывательных и других специальных служб, об основных методах их работы. В книге подробно описываются приемы и уничтожения шпионов и идеологических диверсантов, говорится о приемах специальных служб против советских граждан, выезжающих за рубеж. Механизм подрывной деятельности непрерывно совершенствуется. Используются последние достижения научно-технической революции — от новейших образцов миниатюрной радиоэлектронной аппаратуры до искусственных спутников Земли.

Рыцари «плаща и кинжала», пишет С. Цвигун, не брезгают ничем. В частности, империалистические раз-

ведки гораздо активнее, чем раньше, используют эмигрантов. Не имея никакой социальной базы в нашем обществе, они стремятся найти и, случается, находят отщепенцев и предателей из числа лиц, зараженных частнособственнической психологией, потерявших политическую бдительность, низкопоклонствующих перед Западом. Западние разведки все чаще вербуют агентов из граждан зарубежных государств, приезжающих в нашу страну.

Шпионаж — далеко не единственное направление подрывной деятельности империалистических разведок. В последние годы все большее значение придается идеологическим диверсиям. На них делают свою главную ставку антикоммунисты. На совершенствование аппарата идеологических диверсий тратятся громадные средства. В него входят такие мощные рычаги массовой коммуникации, как пресса, кино, радио, телевидение. Известный всему миру «Голос Америки» — радиосистема, включающая 115 мощных радиопередатчиков с десятками студий, редакций, контрольно-ретрансляционных и других центров. Лишь центр «Голоса Америки» в Гринвилле по суммар-

ной мощности равен 96 крупнейшим коммерческим радиостанциям США.

В Гарвардском университете в США уже не первый год существует Русский исследовательский центр. Название темы одного из исследований, которыми занимается центр, — «Советская социальная система». Оно охватывает партийный аппарат, государственные и общественные учреждения, внутренние процессы, происходящие в советском обществе, национальные отношения, положение церкви, отношение советских людей к государству, к обществу, друг к другу, их частную жизнь. Исследование включает около 50 докладов, и они все без исключения носят антисоветский характер. Кроме того, центр уже выпустил ряд открыто антисоветских изданий, таких, как «Общественное мнение в Советском Союзе», «Как работает советская система: культурные, психологические и социальные аспекты» и др.

На состоявшейся в 1973 году в Лондоне конференции «всемирной антикоммунистической лиги» под прикрытием рассуждений о «свободе», «де-

мократии» и «гражданских правах» обсуждался, например, вопрос о «ведении партизанской войны в городских условиях» с применением в социалистических странах таких акций, как похищение политических деятелей и дипломатов, угон самолетов, организация взрывов в общественных местах, рассылка по почте портативных мин.

Организация идеологических диверсий против СССР и других социалистических стран, подчеркивает автор «Тайного фронта», отражает кризис буржуазной идеологии, ее неспособность к открытой идеологической борьбе с передовой социалистической идеологией, ее классовую обреченность. На стороне социализма и коммунизма — неодолимая сила законов исторического развития. «И мы твердо знаем», — пишет С. Цвигун, — что какие бы «теории» и «концепции» ни породил антикоммунизм, они бесплодны, бессильны поколебать великое дело Коммунистической партии и народа».

Ниже печатаем раздел из книги С. Цвигуна «Тайный фронт».

В СОВЕТСКОЙ СТРАНЕ ПО ЧАСТНЫМ ВИЗАМ

— Я очень многое передумал и понял в эти дни. На многое у меня словно бы открылись глаза. Та организация, которая послала меня в СССР с провокационным поручением, — это организация, делающая грязные дела против вашей страны. И она еще именует себя народным трудовым союзом.

Молодой человек, сын русских эмигрантов, проживающих в одной из латиноамериканских стран, приехал в СССР для свидания с родственниками, которых никогда не видел. Но его поездку главарь НТС попытался использовать для шпионажа и

идеологической диверсии в нашей стране. Попытка была пресечена. А молодому человеку ничего не оставалось как покаяться.

Очередной преступный замысел врагов советского народа был раскрыт. Но этот случай, как и другие, говорит о том, что в своих интересах разведки империалистических государств не упускают и такую возможность, как частный выезд.

Давно обратил на себя внимание тот факт, что выходцы из бывшей царской России, вступившие в советское гражданство, и лица без гражданства, покинувшие нашу стра-

ну по разным причинам еще задолго до Великого Октября, проявляют интерес к успехам и свершениям советского народа, к условиям его жизни, и год от году этот интерес растет. СССР посещают тысячи граждан капиталистических государств, братских социалистических стран и постоянно проживающих за рубежом советских граждан с частными целями: для свиданий с родственниками, знакомыми, урегулирования имущественных отношений и т. п.

Конечно, в большинстве случаев такие поездки продиктованы самыми честными

намерениями. Тем не менее и частный выезд рассматривается разведками империалистических государств как благоприятный повод для засылки своих агентов в Советский Союз, тем более, что лица, направляющиеся в такие поездки, могут пользоваться большей, чем другие категории иностранных граждан, свободой передвижения по стране, имеют право на длительное пребывание на нашей территории, располагают возможностью в любое время выехать из СССР к месту постоянного жительства и повторить поездку.

И в этом случае приемы разведок для нас не новы. Они вербуют советских граждан из числа эмигрантов и перемещенных лиц — выходцев из СССР, которые имеют связи в интересующих вражескую разведку районах, и после соответствующей

подготовки направляют этих агентов со шпионским заданием. Используются и квалифицированные агенты из иностранных граждан, состоящих в браке с выходцами из Советского Союза, такие обычно направляются в разведывательную поездку по Советской стране как супружеская пара.

В ряде капиталистических стран, особенно в США, широко распространена практика опроса с разведывательной целью частных лиц, возвратившихся из поездки в СССР.

Вот несколько примеров в подтверждение сказанного.

В одной из европейских стран проживает некая Левченко-Вирэн, жена профсоюзного активиста. В двенадцатилетнем возрасте она была вывезена матерью с Украины и

У КОЖНЫМ — ЧАСЦІНКА РАДЗІМЫ

Пад акном маёй манастыр-скай келлі, поўнай усялякіх кніг на роднай і чужых мовах, яшчэ ляжыць снег. І глядзячы на яго, зноў успамінаю юнацтва, родную хату, двор, такімі, якімі яны былі даўно-даўно, яшчэ да майго ад'езду за шырокі і глыбокі акіян. Апынуўшыся далёка ад роднага краю, між чужых людзей, глытаючы па 12 гадзін у дзень страшэнны пыл на тэкстыльнай фабрыцы, я ўсёй сваёй маладой істотай сумаваў па бацьках, па хаце, па роднай вёсцы, па лугах, сенажацях, лясах, па ўсім родным, мілым, дарагім.

Я пакідаў свой край з надзеяй знайсці дарогу да вучобы, бо дома гэтая дарога была закрыта для сялянскага сына. Забываў навуку на фабрыцы з мятай у руках. І ўсё ж здабыў яе і яшчэ здабываю, бо канца і меры навуцы няма. Як няма канца і меры тузе па Радзіме, па маці-Беларусі.

Вось і зараз, на схіле дзён сваіх, бясконца паўтараю радкі нашай дарагой пясняркі Канстанцыі Буйло:

Люблю наш край — старонку гэту, Дзе я радзілася, расла, Дзе першы раз пазнала шчасце, Слязу нядолі прапіла.

Родны край — гэта частка нас саміх. У нашых сэрцах жыць ён з яго людзьмі, з яго песнямі, з яго пакутлівым мінулым і добрым сучасным, з надзеяй на яшчэ лепшае будучае. У кожным з нас Радзіма пакінула незабыўны след. Гэты след — нібы чароўнае люстра, у якое мы ўглядаемся ў цяжкія хвіліны жыцця, — а яны бываюць у кожнага, — шукаючы падтрымкі і рады: што зрабіць, як па-

ступіць? І атрымліваем адказ: «Змагайся! Цяжкасцям і нягодам не падавайся. За ўсё тое добрае, пекнае і праўдзівае, што ты зробіш людзям, яны скажуць дзякуй і тваёй Радзіме».

Іван ТАРАСЕВІЧ,
свяшчэннік.

ЗША.

ПРЕКРАСНОЕ И ЖЕЛАННОЕ ЗАВТРА

Вернувшись в Соединенные Штаты после поездки по Советскому Союзу, я неоднократно выступал на собраниях и много рассказывал обо всем увиденном. Людям нужна правдивая информация, потому что иногда бывает очень непросто преодолеть сомнения, недоверие, развеять предрассудки в отношении Советской страны, внушенные читателям американской прессой. Однако интерес и искреннее желание познать, где правда и что же все-таки происходит в мире, оказываются сильнее необъективной пропаганды.

На меня свидание с Родиной произвело очень глубокое впечатление, стало незабываемым событием. Все время я чувствовал себя в кругу друзей, ощущал огромную радость от общения с ними.

Пятьдесят лет тому назад социализм был только теорией, идеалом, к которому стремились все прогрессивные люди на земле, за который отдавали жизнь, томилась в тюрьмах и на каторгах. Россия стала первой страной, где социализм победил практически. Эта система оказалась способной удовлетворить материальные и духовные потребности народа, дать возможность развиваться хозяйству, науке, искусству. Со-

циализм крепнет, несмотря на все попытки врагов уничтожить или ослабить его.

Человек должен быть слепым, чтобы не видеть, безумным, чтобы не понимать, бессердечным, чтобы не чувствовать те великие перемены, которые произошли в вашей стране после Октябрьской революции.

За время моего короткого пребывания в СССР я многое увидел и лучше понял. Я увидел глубокое доверие и уважение советских людей к своему правительству. Работа считается у вас благородным занятием, высоко ценятся люди труда. Я видел, как честно и сознательно советские граждане выполняют свои обязанности и как тесно связаны их личные интересы с интересами общества, в котором они живут. Узы дружбы прочны между людьми и в повседневной жизни. В СССР я узнал, что главная забота государства — это человек, а не рост прибыли. Я уверен, что в культурном, моральном отношении нет в мире ни одной страны, которая могла бы сравниться с Советским Союзом.

Пребывание в вашей стране было счастливейшим временем в моей жизни, и я никогда этого не забуду. Я видел будущее человеческого общества. Вы были и остаетесь примером для всего мира, прекрасным и желанным завтра.

Израиль ХОТИНОВЕР.

США.

ГОЛОДАЮТ ЛИ В СССР?

Буржуазная пресса, особенно американская, редко дает информацию о Советском Союзе. Еще реже в этих материалах можно встретить объ-

ективную оценку жизни в СССР. Особенно изощряется в клевете на нашу Родину сионистская газета «Новое русское слово». На ее страницах в каждом номере можно найти рассуждения о трудной доле советских людей. Нередко встречается упоминание о том, что «в России население голодает».

Но я своими глазами видел, как живут рабочие и крестьяне в Советском Союзе. Родную деревню Рабак в Слуцком районе я не видел около пятидесяти лет. Ехал и думал: «Что же я там найду?» И вот я среди своих, захожу в хату родного брата Василия. А «хаты» уже не те, что были раньше: деревянные полы, хорошая мебель, кругом чистота. Люди в деревне живут культурно и опрятно. Женщины не прядут полотно, не пекут хлеб — все это есть в магазине. У каждого хозяина — приусадебный участок, на котором он разводит все, что хочет. У каждого своя корова, свиньи, птица. Моя сестра Агафья говорила: «Как живем теперь — видишь сам. А работаем не так тяжело, как работали при царе. Жаль лишь, что революция не произошла раньше». И так думают все, с кем мне приходилось беседовать. А ведь было это в 1960 году, спустя лишь пятнадцать лет после страшной разрушительной войны. Представляю, как теперь живут мои односельчане. Родные пишут, что за последние годы на Родине произошли колоссальные изменения к лучшему.

А «Новое русское слово» поет старую песню. И если есть еще простаки, которые ему верят, то таким я хочу сказать: «Не верьте! Это ложь!»

Адам МИНЕВИЧ.

США.

пішучь
зямлякі

Мінск. Палац прафсаюзаў.

очень смутно помнила свою родину.

Левченко-Вирэн не знала нікого из своих родственников в Советском Союзе и лишь изредка писала письма дяде — В. И. Кузьменко, обстоятельно сообщавшем ей семейные новости. Но вот несколько лет назад она стала много и довольно часто писать, кроме дяди, многочисленным двоюродным братьям и сестрам. Интересуясь их жизнью, Левченко-Вирэн в своих письмах жаловалась на тоску по родным и высказывала желание увидеть Украину. Затем все настойчивее и настойчивее она стала просить дядю выслать ей приглашение на посещение Советского Союза для свидания с родственниками.

По ходатайству В. И. Кузьменко его племянница получила разрешение на поездку в СССР.

...Приезд иностранки хорошо помнят в небольшом заводском поселке. Он был шумным и вызвал много разговоров необычным проявлением Левченко-Вирэн родственных чувств, ее щедростью на подарки и посулы.

Левченко-Вирэн быстро освоилась в новой обстановке. После первой встречи с родственниками у дяди она навещала каждого из них дома, была необычайно любопытна, но сама мало говорила о своей жизни за границей. Она познакомилась со многими жителями поселка, особенно молодыми.

Левченко-Вирэн интересовало решительно все: не только место работы и материально-бытовое положение родственников и знакомых, их жизненные удачи и затруднения, но перспективы развития поселка и района, характер выпускаемой продукции на близлежащих промышленных предприятиях, дорожная сеть, возможность автобусных и железнодорожных поездок и т. п.

Чем дольше она жила у дяди и вновь обретенных родственников, тем большими становились ее любознательность и общительность. В со-

провождении кого-нибудь из родных она стала ездить в близлежащие города, встречалась все с новыми и новыми людьми. Познакомившись с одним из дальних родственников, который находился на сверхсрочной службе в Советской Армии, она так подробно расспрашивала его об условиях сверхсрочной службы, об ее выгодах, трудностях, порядке оформления, словно намеревалась сама стать кадровым военным Советских Вооруженных Сил.

В поселке стали поговаривать о чрезмерной назойливости приезжей. Об этом узнал и В. И. Кузьменко. Он в деликатной форме предупредил племянницу и успокоился, когда выслушал ее объяснение: интерес к окружающему, мол, вызван очень сильными впечатлениями, которые пробудила в ней Советская Украина.

Однажды иностранка отправилась погостить к своей двоюродной сестре, проживавшей в большом промышленном городе. Сестра работала там инженером-химиком на крупном предприятии. Левченко-Вирэн выдавала себя за любительницу веселых вечеринок с большим количеством гостей и обильными выпивками, на которые с готовностью тратила немалые деньги. Приглашенными были преимущественно сослуживцы и знакомые хозяйки дома. В большинстве своем — инженеры-химики и другие квалифицированные специалисты. Слегка подвыпив и не обращая внимания на иностранку, они вели нескончаемые разговоры о делах на предприятии, о работающих с ними в контакте видных ученых-химиках, об интересовавших их научных и технических проблемах. Эти беседы не тяготили Левченко-Вирэн, которая, выступая в роли хозяйки, угощала гостей и делала вид, что не обращает внимания на беседы.

После одной из таких вечеринок завязался разговор о скором пуске нового предприятия и о его острой нуж-

де в специалистах-химиках. Левченко-Вирэн сказала сестре, что она не прочь устроиться работать на это предприятие, и попросила навести необходимые справки. При этом она не без пафоса сообщила, что с первых дней приезда в СССР много думала о своем будущем и нашла, что ее жизнь сложилась неудачно, что у нее созрело твердое убеждение остаться на Украине, приобрести хорошую специальность и жить вблизи родных.

В течение нескольких дней Левченко-Вирэн навела справки через знакомых о предполагаемом месте работы. Узнав, что как лицо, длительное время проживавшее за границей, в настоящее время не может быть принята на работу на новое предприятие, она все-таки уговорила сестру съездить вместе с ней посмотреть его расположение. Во время поездки Левченко-Вирэн пыталась выяснить хотя бы предположительно характер выпускаемой продукции, режим охраны и маршруты для проезда на предприятие местным поездом и на автотранспорте. На следующий день Левченко-Вирэн отправилась туда самостоятельно. Эта поездка оказалась последней, она была задержана рабочими предприятия и передана в милицию.

По решению советских властей Левченко-Вирэн было предложено в течение 24 часов покинуть СССР. Тут-то выяснилось настоящее лицо: от лояльности к советским людям и теплых чувств к дяде и другим родственникам не осталось и следа. Левченко-Вирэн негодовала, грозила и в ответ на реплику В. И. Кузьменко, что она опозорила его, будучи его гостей, заявила: «Никакого позора нет, с вами ничего не случится. А я уже неплохо зарабатывала на этой поездке и получила бы гораздо больше, если бы не последние неприятности».

Прощаться с родственниками Левченко не пожелала. Уже после отъезда авантюристки до конца прояснилась

вся неприглядная картина ее «деятельности». Спекулируя на родственных чувствах, она творила черное дело шпионажа.

Другой случай. В одну из западных областей Белоруссии для свидания с родственниками не раз приезжал гражданин Польской Народной Республики Завьялов.

На Завьялова натолкнулись сотрудники американской разведки, действовавшие под прикрытием посольства США в Варшаве. Они заинтересовались его поездкой в Советский Союз. Дело в том, что американской разведке стало известно, что родственники Завьялова в Белоруссии проживают в районе расположения интересных военных объектов.

Разведка занялась изучением Завьялова. Человек аполитичный, недалекий и крайне падкий на легкие заработки, не гнушавшийся даже спекуляцией, Завьялов вполне устраивал американцев. К тому же для его вербовки в качестве шпиона не потребовалось ни особых усилий, ни больших затрат. Было установлено, что у Завьялова имеются дальние родственники в Англии, о свиданиях с которыми он давно и безнадежно мечтал. Американская разведка с помощью своих английских коллег быстро организовала поездку Завьялова с родственником в Англию, в ходе которого и была осуществлена его вербовка.

Очередная поездка Завьялова в СССР для свидания с белорусскими родственниками проходила уже по заданию американской разведки. И этот его приезд в Белоруссию внешне был как две капли воды похож на прошлые: он навещал своих родных, обменивался с ними подарками, отдыхал, участвовал в разрешении различных бытовых проблем и т. п. Но на деле Завьялова интересовало теперь другое: он тайно охотился за шпионскими сведениями, наблюдал и фиксировал в памяти, а порой и в зашифрованных записях каждый

признак военного объекта, дислокацию войсковых частей, их принадлежность к родам войск Советской Армии и т. п. В этой поездке, как признался он потом, во время следствия, ему удалось собрать ценную шпионскую информацию.

На следующий год Завьялов снова приехал в Белоруссию. На этот раз он получил задание добыть особо важные сведения военного характера. Выполняя его, шпион прибегал теперь не только к личным наблюдениям, но и к расспросам родственников и знакомых.

Особенно ценными для Завьялова оказались его встречи с братом, который проживал в областном городе близ крупного штаба и работал портным-надомником по пошиву военного обмундирования. Клиентура из офицеров и сверхсрочнослужащих у брата была самая обширная. Некоторые военнослужащие во время довольно продолжительных примерок выбалтывали сведения, путем сопоставления которых можно было легко установить род и дислокацию некоторых частей, сделать близкие к действительности выводы о характере их боевой подготовки, авторитете и деловых качествах некоторых командиров частей и подразделений, дисциплине и морально-боевых качествах офицерского состава и др. Все эти сведения становились достоянием Завьялова.

Опасная шпионская деятельность Завьялова против Советских Вооруженных Сил, а также и против Войска Польского была пресечена органами безопасности Польской Народной Республики, которые арестовали и разоблачили шпиона.

(Окончание на 7-й стр.)

«Голас Радзімы»

Палілі нас у сорак другім годзе, на прадвесні. Гэта эсэсаўцы былі. З чарапамі.

У жонкі, Вольгі Піліпаўны, свой тон, свая ўсяму афарбоўка: вельмі жывая, непасрэдная ў яе натура. Так, сапраўды заблылася яна, цётка Вольга, пра свайго мужа. І сама пра гэта кажа, бо калі ўбачыла, што робіцца, а на руках—дзеці. Не, яна ўсё ж крыкнула мужу, мужчынам, і ўсім не жаночымі словамі: «Таякія-сякія, што ж вы сядзіце-ляжыце, немцы ж вунь!»

«А ў мяне ж двое дзяцей, адно на руку і другое на руку. Адкрыта скажу: і не гляджу на таго мужыка. Дзяцей схавала, і на мужыка забылася. А ён прышоў ды лаецца...»

А потым мы доўга слухалі Вольгу Андрэеўну МІНІЧ, трагедыя якой у той жудасны дзень у Хвойні толькі пачалася. Працягвалася яна ўжо не ў Хвойні і не адзін дзень.

Курын, Вежын, пасёлак Акцябрскі, Кавалі, Зацішша...—пакутлівы шлях Вольгі Мініч і пакуты тых вёсак звязаліся ў адзін клубок. Праз усю палаючую Акцябршчыну прайшла, прабегла, прапаўзла яна, ратуючы дарагога ёй чалавека.

Цяпер жанчыне гэтай трохі за пяцьдзесят.

А было ў свой час дваццаць адзін. Была яна шчасліва сваім замужкам, вось васьмь чакала першага дзіцяці. І ўсё было б добра, нармальна...

Было б... Але была вайна, фашысцкая акупацыя...

Жанчына раскавае.

Гаспадыня хаты, цётка Рэпчык, што спачатку больш перашкаджала, чым магала свайму павольнаму «дзеда» Міколу раскавае пра той сакавіцкі дзень, а потым і сама, ужо адна, спыталася гаварычы талковасці маладзейшай суседкі.

Суседка гаворыць і час ад часу, не змаўкаючы, плача.

Гаспадыня схадзіла ціхенька за перагародку, у спальню, вярнулася з чысценькім ручніком і палажыла яго суседцы на прыпол. Слэз будзе многа...

Паслухаем.

І ўспомнім пасля старадаўняе: «Няма аповесці сумнейшае на свеце...» І скажам: ёсць! І вельмі сумная яна па горкай прастаце, па страшнай праўдзівасці, і гордая, прыгожая па сіле чалавечай любові, адданасці, нязломнасці...

«...Дзе» калоны ідзе ў нядзелю: адна калона, бальшухачая, з Капцэвіч, а другая—з Лучыч. Тая калона там, а тая—там, яны сыхліся, згаварыліся пра ўсё і сталі ісці ў сяло. Паставілі пасты—проста на дзесьці метраў адзін ад аднаго. Усю дзярэўню абставілі. І тады ўжо сталі заходзіць у кожную хату.

І да нас зайшлі. Колькі нас было чалавек? У Мікіты дзве дзеці, у нас... Восем чалавек было ў хаце. І мы тады тыфам былі бальныя. Адзін толькі бацька паправіўся, так во, як і я, каля стала сядзеў. Яны ўжо як увайшлі, дык усе мы ляжалі покатам. Яны гавораць:

— Ціф? — ды на старога... Як гэта? Ага:—Цурык, цурык! Адзаявайся, выходзь!»

Яшчэ ён, бедны, сабраўся, пайшоў. Наша крайняя хата была.

І ўсё ідуць ды ідуць нашы людзі... І ўжо нікога няма людзей, а толькі паставы стаяць. А потым падводчыкі паявіліся. Ідуць, адкрываюць хаты, забіраюць, што там засталася ў хаце.

А мы з жанчынай адной гаворым:

— Выйдзем за сяло, пабачым, куды гэта людзі падыліся.

Мы толькі пачалі ісці, падняліся на горку, а ўжо людзі там крычаць і агонь паявіўся... Сільны вельмі крык. Крычаць людзі так, што мы здагадаліся...

Прыбегла я ў хату і гавару:

— Спасаймася, як хто можа! Бо людзей зністажаюць!»

Бегаем мы па хаце—хто хворы, а хто так прытварыўся,—а выйсці няма як, бо пост ужо кругом. Нікуды з хаты не дзе-нешся—стаіць пад самым акном. Бачым мы, што ўжо і падводчыкі скрыліся і ідуць да нас чатыры мужчыны—высокія і косці на іх проста нарысаваны. Як ішлі—так у хату.

Свякроў мая, мужыкова маці, выбегла з хаты прасіцца:

— Ох, паночкі!»

Хацела папрасіцца, а яны яе перад акном і застрэлілі. З нагана. Мы пабачылі, што яе застрэлілі, так і пападалі ўсе сюды, у адну кучу. А было ў нас два чалавекі, што і не маглі ісці, з тыфа. Сільна бальныя тыфам, не маглі нават устаць. А мы ўсіх іх на адну падушку пасцягвалі.

А яны зайшлі ў хату:

— Ціф? Ціф?

Тут жа адразу завярнуліся назад. А тут ужо запалілі нас. Бутэлька нейкая чорная. І не падпальвалі—аблілі і загаралася. Закрывлі дзверы, выбілі акно і давай сюды гранаты кідаць. Кінулі адну, другую, трэцюю... І гарыць маё цела ўсё. Цяпер пазажывала, а тады абгарэла я многа. Спачатку граната першая Мікіце ў галаву. Падушкі ляжалі, дык яго неяк як саданула, дык ногі ўгару! А мяне...

Во асколкам тут ранена, магу паказаць. Бачу я, што дзе хто, пабіла каго, раніла, дагарае ўжо... Госпадзі... Я падцягнула стол да акна, яго на стол усцягнула, а пасля вылезла сама праз акно. У хаце, у агні—пакуль ты дойдзеш!.. Я не то што, дарагія мае, думала, што буду жыць, я думала, што выцягну яго на двор, хутчэй нас даб'юць. Бо ўся ў агні, уся паабгарвала, раненая... І пападалі мы тут каля акна. А тады, як я яго выцягла, якраз выганялі худобу нашу. Сарай запалілі, а худобу не пабілі, усю выганялі. Адвезалі яны тую скаціну, ідуць, бачаць: старая ляжыць забіта, і мы ляжым, паабгарвала на нас усё...

Яшчэ адна выскачыла, мужыкова сястра раненая, з гарачкі выскачыла і дайшла перад акном.

І ляжу я там, і не чую нічога, ужо і памяць пацярала... Пачалося ў нас у

рад, і Лапцэйка быў, урач. Штоб здэлаў майму перавязку, аказаў помач. Прывезлі мяне туды, ён паглядзеў, гаворыць:

— Мая ты міленькая, ён жыць не будзе. У яго ні аднаго грама крыві не астася. Адно. А другое,—кажа,—ён яшчэ гэтак тры дні будзе жыць: сэрца яшчэ крэпкае, не раненае, а кроў гэтая ўся выйшла... Уліванне крыві яму трэба было б дзелаць... Намучышся ты з ім...

Пака тое-сёе, за пяць мінут вота далажылі, што немцы ў Доўгіх Нівах, і нада з Курына выязджаць.

Пака я выйшла, усе людзі да аднаго чалавека ў лес пабеглі. Ну, дзвіжучца немцы, з людзей астася я адна ў хаце. Урач мяса тое паабразаў з яго, перавязку зрабіў, аббітаваў. Не знаю, што мне рабіць, не знаю, куды ўжо і бегчы. І толькі ўжо выю, выю... Гавару: «Госпа-

ПЫТАННЕ: Яна была ваша цётка?

— Родная цётка, маціна сястра. Во людзі як напалохані!.. Я гавару ёй: «Цётка, дайце мне платок вязаны, бо ў мяне з адзяла касыначка, разарвала на дзве, холадна. Я,—кажу,—дабаруся дзе-небудзь, дык я вам вярну».

— А куды ты дабарэшся? Немцы цябе зараз жа ўністожаць. Куды ты з гэтым раненым дабарэшся?

Паехала я ў лес. Еду, а куды—не ведаю. Надаела ўжо. Думаю: «Хоць бы які канец ужо!» І сілы няма. Была я бярэменная, два месяцы да родаў было. І такая абгарана... Еду я, еду... Да мяне прадурадзілі ў Акцябры, што ў Рабкор не заязджаць. Язджаў лесам кругом, і там казарма ў лесе, пуцявія жыўцы. Дык там, гавораць, пяць сямей, туды едзь нанач... А ў Рабкоры немцы стаялі. Гэта было тры кілометры, а можа і не было. Вязу яго санкамі, а ён кідаецца, бедны, брэдзіць—з гарачкі гаворыць: Даехала я, гэта, да казармы, тажа ўваходжу—стаіць на крыльцы жанчына.

— А мая ж ты,—кажа,—залата жаншчынка! Не заяджаў сюды, бо нашых ужо мужчын пабралі ў падводку. Учора,—кажа,—немцы пабралі ў падводку мужчын і сказалі: «Еслі і ў вас гэта, хто паявіцца... Сняжок чысты, і калі трапіначка будзе, дык гэта, кажучы, у вас партызаны былі. І вы іх корміце. Каб ні слядочка!»—І гаворыць тая жанчына яшчэ:—Яны вось, немцы, толькі што паехалі, на засаду паехалі. У нас тут между Дзёмнаю і Рабкорам цёмны ёсць гэтакі лес... Ну, дык на табе,—кажа,—спічкі і вась так едзь. Там гумно і там накладзеш агню. Адкрыта не кладзі, бо,—кажа,—немцы паехалі туды, на засаду ў Цёмнае.

Ну, я ўжо ўзяла гэтыя спічкі, ехала, ехала... Стамілася—госпадзі!—нідзю мне не давалі перадыхнуць... Тады снег бальшы, бальшы быў. Стаяць ёлка. Я туды спуцілася,—пад тою ёлкай снегу няма, зніз, яно сухое, галля, наламала я галля і ўжо накладла агню. І сяджу. Што мяне ўжо стрэціць—тое і дзякуй богу. Не баялася смерці, ні трохі. Я ўжо думала, што ўсіх падрад уністажаюць. Ужо і не баялася».

«Я думала, што ўсіх падрад знішчаюць». «Я ўжо не баялася смерці,—звярніце ўвагу на гэтыя словы. Словы такія не раз будуць гукаць у расказах многіх, і яны шмат што тлумачаць. Чалавек, бачачы такое, пачынае думаць, што ўжо ўсюды, «на ўсім свеце» так...»

«...Я сяджу, ажыдаю, ужо трохі і прыдрамала. А яму ў нагах агню накладла. А ён увесь халодны... Знаеце, і жывы, а ўвесь вот так дубам падымаецца. Усё патаму, наўверна, што, гэта, кроў выйшла. Увесь адубеў, як нада сагнуць, дык ён як прут, як кіў».

Ну, гэта, сяджу, а патам чую шорех. Гляджу я—у белае прастыні з вінтуючай хто-та ідзе ка мне. Падышоў так недалёка, к самаму агню не ідзе. Спрашывае:

— Хто такі?

Ну, мне ўжо прыйшло ў чутва, што па-руска гаворыць, а адазвацца я не адзвалася: проста адняло ў мяне мову. Ён пабачыў, што я хачу падняцца, а не падымуся. Ён падышоў, гаворыць:

— Жаншчына, вот жа радам гумно.

А ў гумне гэта былі партызаны. Ён падышоў, той партызан, да мяне, узру мае санкі. Сказаў, што гумно ўжо вон радам, што будзем умесце. Прыцяг мяне туды, далі мне місачку, натапіла я снегу, трохі прапіталася. Есці то нічога не ела, у мяне ўжо засхло. «Ну, думаю,—дзякуй богу, што я ўжо к людзям прыбілася».

Ну, тут іх камандзір даў каманду збірацца.

— Мы паедзем у разведку, узяем, дзе ўдобнае месца на дзень, і тады прыедзем абагрэмаем і паедзем умесце.

Я і падумала: «Я так стамілася... Калі яны прыедуць, дык чаго ж мне? Я аддыхну за гэтае ўрэмя».

Гавораць:

— Не тушы агню, агонь пуская гарыць.

Агонь бальшы-бальшы!.. Гэтыя паехалі партызаны, а мяне, дарагія, страх такі ўзяў!.. Ад'ехалі яны метраў трыццаць, а я стала гэтыя галавешкі выкідаць з гумна. Павыкідала, павыкідала... Гэты дым ідзе з галавешак. Увесь агонь заталала. Снегу місачкай нанасіла, заталала агонь, у куточку села на санках у яго і сяджу сабе смеда, ужо не баюся. Гэта, можа, час спытаю, факт той, што скура і дзень быў. Чую: гавораць... Думаю: «Ну вот, зра я агонь раскідала, стушыла. Едуць ужо мае друзья».

Пад'язджаюць вярком і на лыжах. Немцы!.. І галавешкі гэтыя падкідаюць нагамі. Дым ідзе... Падкідаюць гэтыя галавешкі, гергечуць, гергечуць. Глядзіце, куды след, і гэтыя следам, цёплым слядам—за партызанамі!..

Госпадзі, а ўжо Акцябр гарыць!.. Калі я выехала з Акцябра, у тую ж мінуту немцы—туды...»

Вольга Мініч далей пацягнула тую сакавічку, і мы з ёй яшчэ сустранемся—калі іншых вёсак, у іншым лесе...

[Працяг будзе].

Алесь АДАМОВІЧ, Янка БРЫЛЬ, Уладзімір КАЛЕСНІК

РАЗДЗЕЛЫ З КНІГІ

вёсцы ў дзесьці гадзін, а да нас яны прыйшлі ў гадзіну, а прачнулася я аж на захадзе сонца. Помніла, што я жывая, паднялася, паварушылася, паглядзела, што і ён жывы. А суседка нашая як уцякала, дык выкінула клуначак. А маё ўсё пагарэла, усё пагарэла.

Адна дзеўка ў хаце засталася, а страха як згарэла, як асела ўсё, дык яна толькі: «Ы-ы-ы!»—стагнала там. Храпяне. І зноў храпяне... Доўга даходзіла... Бо яна не ранена была. Ужо ўся хата абгарэла, а яна ўсё храпла...

Ну, я паднялася, паглядзела, тут жа два крокі і яе хата. Узяла я той суседчын клуначак, развязала. Ну, мы ж голыя. А я чую, што тут я ранена, тут у мяне вырвала. Развязала я той клуначак, знайшла яму штаны, з падцяжкі зрабіла вяроўку і падвязала іх, ручнікі знайшла, перавязала яму тут. А яму граната ўпаўла ваз тут пад колэнкі і вены, і ўсё яму тут паперарывала, ён ніяк не мог устаць. Дык я вазьму вось так на адну руку палажу і на другую, і так яго цягла. Цягла я тры кілометры яго на сабе. Працягну, астанаўлюся, а потым і змаглася, не магла цягнуць. Чувствала я, што яны будуць ісці... Я ў хмызнячок яго, наламала галля, зняла з сабе адзяляльця, я тое адзяляльця на два перарвала, палавіну сабе на галаву, а другую—яго накрыла. А потым я тую палавіну адзяляльця, што на мне, яшчэ раз на палавіну перарвала, падала яна, палажыла і пайшла.

«Ну,—думаю,—яшчэ кілометры два да атрада, дабаруся туды, там дадуць помач».

Прышла ў атрад. Сяіх са майму і матрац з пачы гарачай, і валенкі. Я і сама голая была, абрываючая ўся, кроў цячэ...

Сані далі, запраглі каня. І Міхайлоўскі прыказаў мне:

— Сядзь. А калі будуць яны прадзвігацца сюды, немцы, дык ты тады з лошадзю не ўцякай, кідай лошадзь, а сама—у лес, каб не злавлі цябе.

Я папрасіла, каб мне каго-небудзь далі. Але кожны баіцца ехаць пад Хвойню.

— Ну,—кажуць,—калі ты ўжо данясла яго, то цяпер і давязеш.

Мой нічым не ўладзеў. Не бачылі, дык думалі, што ён хоць што-небудзь памагаў мне ісці. Ён прыходзіў у памяць, прыходзіў, ну а як на печку яго палажылі, дык там нейкае зярно ляжала. Бедны, так і сплыло тое зярно. Да грамачка кроў выскачыла, усе жылы парваліся. Дык ён усё прасіўся. Скажа два словы... Адключуся ўсё ўрэмя. Прыходзіў у памяць, казаў:

— Хлопцы, спасайце мяне, я ваш брат буду.

Ну і што, ужо назаўтра партызанскі атрад далажыў, што дзвіжучца немцы на гэтую дзярэўню. Куды мне? Мяне адправілі, далі мне партызаны падводу... Не далі, а проста прыказалі людзям адвезці мяне ў Курын. Там быў тожа ат-

дзі, лучша б я пагібла ў сваёй дзярэўні...» Не знаю, што і рабіць. Сяджу.

Дзякуй богу, бог нанёс мужчын хваенскіх. Ішоў гэта Рамецкі Рыгор, Уладзімер Міхалкоў... Багата, багата мужчын ішло. Пазналі мяне, сяіх са мне тут помач аказалі. Пабеглі па дварах, знайшлі саначкі мне. Палажылі гэта мой матрац, палажылі яго і давезлі да Глебавых Палян. Немцаў дажыдалі ў Куране, дык мяне ўжо дальша туды павезлі. Давезлі мяне да Глебавых Палян, там людзі былі, але ўсе на чакі. Усе гэта ў лес выбіраюцца. Пераначавала я, мне саветуюць людзі:

— Едзь у Вежын, там сорак двароў толькі, сярод лесу. Там немцы, можа, і не найдуць.

Заехала я ў Вежын. Ужо ўсе людзі былі на вуліцы.

Яны ўжо чулі, што Хвойню спалілі і ў Курыне пабілі, папалілі.

— Едзь,—сказалі мне,—цераз поле, там будзе дзярэўня Грабнікі. Ты ў тую дзярэўню едзь, тожа,—гавораць,—дзярэўня ў лесе...

Толькі я ад'ехала ад Вежына, ну, да Грабнікаў не даехала, як палучыўся стрэл у Вежыне... Потым расказалі людзі з Вежына, хто жывы астаўся, што вывелі ўсіх людзей на вуліцу, пашчыталі і вось так паставілі ў вочарадзь. І цераз два, тры чалавекі—аднаго сюды, другога туды. Дзве лінейкі зрабілі. Адно лінейку павялі ў хату, запалілі, а гэтая стаіць сярод вуліцы. Коржычыха... яна была з хлопчыкам і дзевачкай. Дзевачка астася пры ёй, а хлопчыка ў хату, у другую вочарадзь яго паставілі. З тых дзевачек, дзе людзей папалілі, скот астаўся. Сорак чалавек іх аставілі, з Вежына, каб скот гнаць.

Ну, я даехала да Грабнікаў. У Грабніках тожа ніводнага чалавека няма ў хаце. Праехала праз сяло, няма куды зайсці... Адна жанчына толькі. Прышла, нейкіх каржоў напаяла, бедная, сваім дзедам у лес. І гаворыць яна мне:

— Мы ўжо трэці дзень, як выехалі. Як Курын спалілі, дык і мы выехалі з сяла. Усе жывём у гэтым, у лесе.

А ў мяне цёця была, родная маціна сястра, у Акцябры. Я думаю: «Ну, Акцябр яшчэ стаіць». Партызаны сказалі, што немцы ў Рабкоры, на станцыі. А яшчэ ў Акцябры іх не было. Паеду, думаю, туды, бо падыходзіць на трэці дзень... на другі, праўда, а я яшчэ нічога не ела, не піла... З Грабнікаў я паехала на Акцябр.

Прыязджаю я ў Акцябр, гэта зімой, у тры часы. Ужо цераз два часы будзе цёмна. Мая цётка як угледзела, што я абгарана ды ранена, ды на майго мужыка паглядзела:

— О, госпадзі!—гаворыць,—куды ты мне яго прывезла? Немцы агледзяць ды скажуць, што партызанская сям'я, партызана хаваем...

ДРУГІ ЭТАП ЭСТАФЕТЫ

Ва ўсе куткі Савецкага Саюзу даносіўся вечарам 27 сакавіка голас беларускай зямлі. «Музычная эстафета» — своеасаблівы тэлевізійны конкурс, які праводзіцца на Цэнтральным тэлебачанні, — на працягу гадзіны знаходзілася ў руках самадзейных спевакоў рэспублікі. Да іх яна перайшла ад артыстаў-аматараў Украіны, а пасля Беларусі шлях яе праляжа праз усе іншыя рэспублікі Краіны Саветаў. Мільёнам тэлегледачоў трэба будзе вырашыць нялёгкаю задачу — выбраць лепшых з лепшых сярод асобных выканаўцаў і вакальных ансамбляў, каб затым зноў сустрэцца з імі ў заключнай перадачы Цэнтральнай студыі тэлебачання.

З гонарам пранеслі «музычную эстафету» беларускія спевакі Пётр Кірко, Барыс Палякоў, Генадзь Латышаў, Галіна Калініна, Вячаслаў Камінскі і іншыя, а таксама жаночы вакальны ансамбль «Рэчанька». Інжынеры, студэнты, рабочыя, улюбёныя ў песню, музыку, яны

аддаюць самадзейнаму мастацтву ўвесь свой вольны час і з'ехаліся ў Мінск з розных абласцей рэспублікі, каб прыняць удзел ва ўсесаюзным тэлеспарбніцтве спевакоў-аматараў. Права на гэты заваяваны імі ў адборачных аглядах і фестывалях мастацкай самадзейнасці.

Іх выкананне ў той вечар вызначалася свежасцю пачуццяў, выразнасцю. У песнях, якія прагучалі ў перадачы, чуўся голас душы, памяці народнай. Успамінам аб былых паходах, страхах і перамогах прасякнута, напрыклад, «Старая будзёнаўка» І. Лучанка. У песні Я. Глебава «Дом» хвалюе глыбокі лірызм, журба аб незваротнай пары юнацтва, якое рана абарвала вайна. Як шчырае прызнанне, прасякнутае любоўю да роднага краю, гучыць песня Ю. Семянякі «Люблю цябе, Белая Русь».

Розныя песні прадставілі на суд тэлегледачоў беларускія выканаўцы. Але для ўсіх гэтых песень характэрна адно — яны

нікога не пакідаюць абыякавымі, даходзяць да сэрца слухачоў. Ці не таму вострым болям і гневама адзвалася ў душы кожнага песня-пратэст Ігара Лучанка, прысвечаная памяці чылійскага патрыёта, спевака Віктара Хары, па-зверску забітага хунтай. Яе выканаў інжынер Барыс Палякоў.

Зала Белдзяржфілармоніі, адкуль канцэрт-конкурс «Музычная эстафета» трансліраваўся па тэлебачанню, сабраў сотні паклоннікаў песеннага жанру. Прысутнічалі тут і аўтары, чые творы гучалі ў той вечар, — беларускія кампазітары Ігар Лучанок, Юрый Семяняка, Яўген Глебаў, Дзмітрый Смольскі.

Другі этап «Музычнай эстафеты» стаў сапраўдным святам беларускай музыкі, сучаснай песні. Будзем спадзявацца, што гледачы шматнацыянальнай Краіны Саветаў асобныя нумары з гэтага канцэрта прапануюць для заключнай перадачы тэлевізійнага конкурсу.

В. КІЗІЛ.

Удзельніцы мастацкай самадзейнасці Тарноўскай сярэдняй школы Лідскага раёна.

Фота В. ДУБІНКІ.

АРНАМЕНТ З ЧЫРВОНОЙ ЦЭГЛЫ

Есць паданне, якое тлумачыць, чаму гэта вёска называецца Бездзеж: гавораць, мясцовыя жанчыны ўмелі заквашаць цеста, абыходзячыся без традыцыйнай дзяжы. Але вось як і калі ў вёсцы з'явіліся вышывальшчыцы, якія прынеслі ёй шырокую славу, не ведае ніхто. Гавораць: заўсёды так было...

Цяпер Бездзеж — цэнтр калгаса «Новы шлях», аднаго з лепшых у Драгічынскім раёне. Яго старшыня Іван Зіновіч цікава расказвае пра гаспадарку, яе перспектывы, пра перадавых людзей. А потым я прашу старшыню пазнаёміць мяне з кім-небудзь з тутэйшых рукадзельніц.

Едзем па доўгай вясковай вуліцы. Дамы як дамы. Есць і старыя, складзеныя з кляваных, ужо пачарнелых бярвенняў, ёсць і новыя — такіх большасць — ашалаваныя, пад бляшанымі і шыфернымі дахамі. А гэтыя... Ад нечаканасці я хапаю шафёра за руку.

Перад намі два дамы — абодва новай забудовы, цагляныя, белыя і «вышываныя». Яркая чырвоная цэглай па беламу. У агульным малюнку гэтыя ромбікі і чырвоныя палосы-радкі складаюцца ў адзін, вельмі блізкі нашаму нацыянальнаму арнаменту малюнак.

— Нікога асаблівага, — гаворыць Іван Мікалаевіч. — Калі чалавек з дзяцінства ў сваім доме акружан вышыванымі ручнікамі, абрусамі, поцілкамі, то ў ім пачуццё прыгажосці становіцца патрэбнасцю. І здаецца такому чалавеку белая сцяна аднастайнай, сумнай, вось ён і пускае па ёй, як па ручніку, узоры...

Заходзім у дом да Марыі Янушчык. Калі тлумачым прычыну, яна бянтэжыцца:

— Ды ў нас у вёсцы ўсе вышываюць... Шуканьце рукадзельляў у гэтым доме не трэба. Яны на віду, у штодзённым ужытку: на сталі саматканы, расшыты абрус, каля ўмывальніка доўгі, з карункавай каймой ручнік. Прыпечак

хаваецца за вышыванай фіранкай і шторы на вокнах — у яркіх блакітных і жоўтых узорах вышыўкі. А гэта ж усяго толькі кухня.

Заходзім у пакой. На канапе і ложках зноў саматканыя, светлых танюў поцілкі. На падушках — вышываныя накідкі. Стол накрыт абрусам у серабрыста-зялёную клетку з доўгімі кутасамі. Падлога заслана ўзорчатымі дарожкамі.

А Марыя Сцяпанавна ўжо дастае са старадаўняга куфра халаднатовыя, з пахам свежасці абрусы, ручнікі, фартухі, поцілкі.

— Працуем з дачкой разам, раімся, таны падбіраем, каб і прыгожа было, і суседка навінкай здзівіць, — усміхаючыся, гаворыць Марыя Сцяпанавна. — Праўда, Надзеі больш падабаюцца яркія колеры, ёй патрэбны і зялёныя, і сінія, і жоўтыя ніткі, без іх, гаворыць, узор сумны. Ну, а я старых правілаў прытрымліваюся.

Чарга даходзіць да снежна-белых (хоць яны яшчэ бабульчыны — гэта значыць стогадовага ўзросту!) славуцых на Палессі фартухоў. Расшыты яны простым дробным крыжам, але вярзана, шчыльна. На дэва акуратная работа!

Напэўна, расклаўшы гэтыя вышыўкі, якіх у Марыі Сцяпанавны вялікае мноства, у храналагічным парадку, можна было б убачыць, як удасканальвалася майстэрства рукадзельніц, як уваходзілі ў звычай падказаныя жыццём новыя ўзоры, малюнак, колеры, а ў чым майстрыхі засталіся вернымі традыцыям.

Між іншым, ва ўсіх дамах, куды мы потым заходзілі, бачылі, як у Янушчыкаў, сучасную, «гарадскую» мэблю: паліраваныя шафы, канапы-ложкі, мяккія крэслы, тэлевізары, радыёпрыёмнікі. Але калі недзе абстаўлены падобным чынам пакой лічаць утульным, то тут, у Бездзежы, яго абавязкова яшчэ ўпрыгожаць і сваім рукадзельлем. І гэта не толькі не парушае інтэр'ер, а надае яму своеасаблівасць.

Л. ПРАКОПЧЫК.

ПАКАЗВАЕ РАБОЧАЯ СТУДЫЯ

У глядзельнай зале Дома культуры Мінскага тонкасукоўнага камбіната паволі гасне святло. Аматырская кінастудыя паказвае свой чарговы фільм. Сёння ён прысвечан абмену партыйных дакументаў. Здымалі карціну кіраўнік студыі электрык В. Васкабойнікаў, слесар аддзельнай вытворчасці П. Чумак і рабочая З. Раднянок. Гэта ўжо сорак пятай стужка, знятая кінааматарамі камбіната.

Шэсць гадоў назад група кінааматараў рашыла аб'яднаць свае намаганні. Кіраўніцтва камбіната выдзеліла ім памяшканне, дапамагло набыць кінаапаратуру. Студыю сталі наведваць інжынер В. Рагавая, рабочыя З. Раднянок, А. Мазон, эканаміст М. Байкова, зменны майстар Г. Сандруст, маляр А. Чайка і многія іншыя.

Аматырская кінастудыя — лаўрэат многіх грамадскіх аглядаў, узнагароджана граматамі, дыпламамі. Так, напрыклад, В. Васкабойнікаў узнагароджан дыпламам за фільм «Горад-герой на Волзе».

Гледачам запомніліся карціны З. Раднянок «Па дарогах Дагестана», А. Мазона «Турысцкія сцэжкі», фільмы аб перадавіках і ветэранах працы.

КАЗКІ ЧАРОУНАГА ЛЕСУ

Сенцыя «Прырода і творчасць» Мінскага гарадскога аддзялення Беларускага таварыства аховы прыроды аб'ядноўвае больш чым 60 чалавек — людзей розных узростаў і прафесій, якія цэняць прыроду, ствараюць арыгінальныя вырабы з дрэва, каменю і кветак. Многія іх работы адзначаны атэстатамі першай ступені на ВДНГ СССР.

У зале абласнога Дома народнай творчасці адкрылася V гарадская выстаўка лясной скульптуры «Прырода і фантазія». На ёй паказана больш чым 500 экспанатаў. У экспазіцыі — тэматычныя скульптуры «Мяцеліца», «Парыж. На барымады» Л. Чарняўскага, упрыгожаныя з лясных ягад, пладоў, насення — «Скарбы ляснога дракона» народнай артысткі БССР С. Станюты, забаўныя і самабытныя творы іншых аўтараў.

В СОВЕТСКОЙ СТРАНЕ ПО ЧАСТНЫМ ВИЗАМ

(Окончание.)

Начало на 4—5-й стр.)

Проведать Акулину Павловну Савченко, проживающую в Часовом Яре Донецкой области, решили дочь с зятем, голландские граждане.

О радости Савченко знал весь город. Да и как не знать, если она считала свою старшую дочь погибшей, не получила от ней никаких вестей без малого двадцать лет, с тех пор, как в сорок втором году фашистские изверги угнали в неволю ее восемнадцатилетнюю Татьяну.

Самой сердечной была встреча гостей. Они оказались общительными. Много рассказывали о себе. Татьяна поведала о горькой участи узницы фашистского концлагеря, в которой был заключен и молодой голландец Гендрик Фелд. В концлагере они и познакомились. А после того как Советская Армия завершила Разгром фашистской нечисти и узники оказались на сво-

боду, Татьяна вышла замуж за Гендрика. Молодые супруги поселились на родине мужа.

Рассказывал о себе и Гендрик. Правда, о фашистских лагерных застенках он почти не вспоминал и ни словом не обмолвился о том, что получил свободу благодаря Советской Армии.

После волнений первой встречи в семье Савченко пошла размеренная жизнь. Татьяна была внимательна к Акулине Павловне и младшим сестрам, сделала им хорошие подарки. А сама вскоре занялась распродажей привезенных вещей, которых у нее оказалось очень много. Под тем предлогом, что ей и мужу нужны советские деньги, Татьяна заламывала заграничные тряпки спекулятивные цены и упрямилась своих сестер подыскивать покупателя среди знакомых.

Не скучал и Гендрик. Он был неразлучен с фотоаппаратом: охотно фотографировал как своих новых родственников, так и привлекавшие его внимание пейзажи,

памятники и здания. Он говорил, что ему понравился Донбасс и он хотел бы лучше ознакомиться с ним. Фелд брал принадлежащий родственникам велосипед и совершал на нем ближние и не столь ближние прогулки. Вскоре интерес к Часовому Яру и его окрестностям у него остыл, и он стал навещать в соседние промышленные города.

Вечером после ужина Фелды начинали длинные разговоры: об условиях жизни, о развитии промышленности Донбасса. Гендрик особенно воодушевлялся, когда упоминались новостройки или заходили разговор о Советских Вооруженных Силах. Родственник жены Петр Полищук, незадолго до того демобилизовавшийся из Советской Армии, был самым желанным собеседником его.

Фелд должен был уехать раньше жены. Перед отъездом он вновь завел разговор с Полищуком и за рюмкой водки предложил ему:

— Напиши мне обо всем, что ты рассказывал.

— Зачем? — удивленно спросил Полищук.

Гендрик, будучи уверен, что болтливый собеседник попал к нему в сети, отбросил всякую осторожность.

— Видишь ли, когда я

уезжал в Советский Союз, один человек, занимающийся сбором сведений о вашей стране, просил меня узнать кое-какие подробности о Советской Армии и Донбассе. За эти сведения он обещал хорошо заплатить...

Пока Полищук осознал нешуточность положения и сделал соответствующее заявление советским компетентным органам, Гендрик Фелд успел пересечь советскую государственную границу. Объяснение органам Советской власти и своим родным пришлось давать его жене.

Супруги Фелды были разоблачены. О них писала советская печать. Вместе с ними были разоблачены и разведывательные службы некоторых империалистических государств, привлекающие для выполнения своих шпионских заданий в СССР подонков человеческого общества, способных надругаться над благородным чувством материнской любви и заплатить черной неблагодарностью народу, который ценой неисчислимых потерь в Великой Отечественной войне спас их от гибели в фашистском застенке.

Помимо вербовки частных лиц и засылки их в качестве шпионов, широко практикуется наиболее безопасный ме-

тод шпионажа — разведывательный опрос лиц, вернувшихся из частных поездок по Советской стране. Этим опросом занимаются опытные разведчики, уже хорошо знающие соответствующие районы Советского Союза и чутко улавливающие изменения на интересующих их объектах.

По странам капиталистического мира рассеяны сотни тысяч русских, украинцев, белорусов, евреев, литовцев, латышей, эстонцев, армян и представителей десятков других наций и народностей, населяющих СССР. Многие из них имеют родных и друзей в нашей стране, поддерживают с ними переписку, договариваются о встречах.

Получив разрешение, ставшие тщательнее готовятся к путешествию: шутка ли, навестить Родину после долгой разлуки с ней. А иногда это и первое свидание с Родиной.

С некоторыми из них и устанавливает контакт разведка, предлагает им за сходную цену по пути что-то подглядеть и выведать, кое-что отвести и кому-то что-то передать, что-нибудь тайно получить и тайно вывезти за рубеж. Вот тогда-то и случаются события, сходные с теми, что описаны выше.

З КАГОРТЫ РЭВАЛЮЦЫЯНЕРАЎ

Біяграфія Яўгена Толсцікавіча-Сазановіча можа стаць асновай сцэнарыя шматсерыйнага фільма. Ён нарадзіўся ў 1883 годзе ў вёсцы Зайцава Чэрыкаўскага павета. Яго род значыцца ў радаслоўных дваранскіх кнігах Магілёўскай губерні ў раздзеле—старадаўнія высакародныя дваранскія роды.

У сям'і Толсцікавічаў жылі традыцыі паўстання 1863 года, удзельнікам якога быў дзед.

Пасля смерці бацькі сям'я апынулася ў цяжкім матэрыяльным становішчы. Семнаццацігадовы Яўген едзе ў Кіеў і паступае на вагонабудаўнічы завод слесарам, потым пераязджае ў Маскву, дзе пачынаецца яго шлях як агітатара. Неўзабаве звольнены за рэвалюцыйную дзейнасць, Яўген доўгі час не мог уладкавацца на работу, і толькі ў 1902 годзе яму ўдаецца паступіць на Казанскую чыгунку спачатку слесарам, а потым памочнікам машыніста паравоза.

Па даручэнню Маскоўскага камітэта РСДРП(б) Яўген Пятровіч праводзіць вялікую работу па арганізацыі палітгурткаў сярод рабочых, распаўсюджае пракламаты, захоўвае падпольную літаратуру і зброю баявой дружны Казанскай чыгункі. У яго кватэры неаднаразова праходзілі пасяджэнні рабочых. Вясной і летам 1905 года Толсцікавіч прымае ўдзел у арганізацыі і правядзенні масавых сходаў рабочых у Сакольніках і Ізмайлаўскім лесе.

Першае баявое хрышчэнне Яўген Пятровіч прыняў у час Маскоўскага ўзброенага паўстання 1905 года. 9 снежня ў рэальным вучылішчы Фідлера сабраліся прадстаўнікі ад баявых дружын. Будынак акружылі войскі і паліцыя. Вечарам драгуны пры падтрымцы артылерыя авалодалі вучылішчам. Дружыннікі абарняліся, але сілы былі няроўнымі. Многія былі забіты і ранены. Больш як 100 чалавек арыштавана.

Яўгену Пятровічу ўдалося выскачыць з трэцяга паверха і ўцячы. Назаўтра ён прымаў удзел у будаўніцтве барыкад і іх абароне.

18 снежня ўзброенае супраціўленне было зломлена. Царскі ўрад пачаў расправу над паўстаўшчымі. Яўген Пятровіч выехаў у Кіеў. Царскія сышчыкі згубілі след рэвалюцыянера.

Начальнік Маскоўска-Каломенскага аддзялення Маскоўскага жандармскага паліцэйскага ўпраўлення чыгунак даносіў,

што ў «спісу служачых Маскоўска-Казанскай чыгункі, якія прымалі актыўны ўдзел ва ўзброенай забастоўцы, значыцца Толсцікавіч, ён жа Сазановіч Яўген Пятровіч, дваранін Магілёўскай губерні, памочнік машыніста дэпо Масква, агітатар, месцапражыванне не вядома».

У кастрычніку 1906 года Яўген Пятровіч па падрабнамму папаштару вяртаецца ў Маскву і паступае на работу ў трамвайны парк.

Праз некалькі год жандарам удаецца ўстанавіць, што Яўген Пятровіч—удзельнік узброенага паўстання ў Маскве. Яго арыштоўваюць і высялаюць у Волагду. У пачатку першай сусветнай вайны ён вяртаецца ў Маскву. А ў 1916 годзе за рэвалюцыйную прапаганду Толсцікавіча зноў ссылаюць у Аланецкую губерню, дзе яго і застае рэвалюцыя.

Яўген Пятровіч прымае актыўны ўдзел ва ўстанавленні Савецкай улады і ў барацьбе з контррэвалюцыяй на Поўначы. Цяжка захварэўшы цынгой, у 1918 годзе ён вяртаецца ў Маскву і паступае на работу на Аляксандраўскую чыгунку. Неўзабаве рабочыя дэпо пасылаюць яго дэлегатам на прафсаюзны з'езд, дзе ён становіцца членам ЦК прафсаюза чыгуначнікаў. Яму даводзіцца займацца фарміраваннем маршрутных паяздоў для вывазу хлеба Петраграду і Маскве, быць камісарам перасоўных майстэрняў па рамонту паравозаў на дарогах фронту.

У 1921 годзе Яўген Пятровіч зноў захварэў. Дала сябе адчуць ссылка.

У сувязі з 25-годдзем рэвалюцыі 1905 года дарожны камітэт прафсаюза чыгуначнікаў Маскоўска-Казанскай чыгункі ўзнагародзіў Толсцікавіча граматай, дзе гаварылася: «Выказвае табе пралетарскую падзяку за тое, што ты не шкадаваў жыцця свайго ў барацьбе з крыважэрным царскім урадам. Слаўныя і гераічныя дні, актыўным удзельнікам якіх быў ты ў кастрычніку і снежні 1905 г., калі пад кіраўніцтвам бальшавікоў Казанка актыўна выступіла на барацьбу з самадзяржаўем, будучы служыць нам усім яркім прыкладам—як трэба змагацца за інтарэсы рабочага класа».

Памёр Яўген Пятровіч 30 жніўня 1966 года.

І. СКВАРЦОЎ,
дырэктар Магілёўскага абласнога музея.

Сервіз для кавы «Ноч», выраблены на Мінскім фарфаравым заводзе.
Фота Г. УСЛАВАВА.

АДУХОЎЛЕННЫ, ЯК ПРЫРОДА

Няяркая пшчотная кветка ажывае на фарфоры. Стрыманая, мяккія лініі на дзіва знаёмыя. Ну, вядома ж, гэта падснежнік, які выглынуў з бела-сіняга снегу! У лабараторыі мастакоў Мінскага фарфаровага завода нараджаецца маліючыя разнастайнасць пасуды, ствараюцца яе новыя формы і малюнкі.

Больш як дваццаць гадоў працуе Галіна Літвіненка на заводзе. На яе вачах нараджаўся беларускі фарфор. Яна добра памятае, як старанна вивучаліся слущкія паясы, арнаменты вышывак, ганчарныя вырабы народных умельцаў. Лаканічныя формы, сціплыя і адухоўленыя, як сама наша прырода, лініі і фарбы ляглі ў аснову беларускага стылю роспісу фарфору.

Шмат гадоў Г. Літвіненка ўпрыгожвала пасуду па эскізах іншых майстроў, спасцігала тонкасці і сакрэты творчасці. Усё часцей рука цягнулася да алоўка, накідваючы ўласны малюнак. Ёй было нялёгка ў тыя гады. Завод, сям'я — у яе двое дзяцей, вучоба ў тэатральна-

мастацкім інстытуце. Фарфор — галоўная справа яе жыцця. «Шостым» пачуццём разумее мастачка таўшчыню, белізну, асаблівую «каменнасць» матэрыялу. Любімы від роспісу — мазковы. Гэта калі фарба наносіцца на пасуду пэндзілікам з хваста вавёркі. А самая запаветная тэма — фарфор у спалучэнні з дрэвам, часцей за ўсё з мораным дубам.

Цяпер у вытворчасці знаходзяцца цікавыя работы мастакоў Л. Багданава, В. Леантовіча, Г. Літвіненка і іншых. Гэта сервізы «Контрасты», дзе спалучэнне арнаментальных і чорных вертыкальных палос удада падкрэслівае форму прадметаў, «Пшчотны» з лёгкімі, як подых ветрыка, пялёсткамі кветак, «Сувеніры» — з гербамі беларускіх гарадоў, «Пурпуровыя кветкі» і іншыя. Больш разнастайнымі становяцца віды роспісу: мазковая, дэколь, падглазурная, кобальтавая.

Да выпуску ў сёлетнім годзе мастакі падрыхтавалі трынаццаць роспісаў сервізаў, больш як дваццаць арыгінальных сувеніраў.

НАВІНЫ ФІЛАТЭЛІ

Маркі міру — своеасаблівыя візітныя карткі нашай краіны. Выпушчаныя ў розныя гады паштовыя мініяцюры адлюстроўваюць многія этапы паслядоўнай міралюбівай палітыкі партыі і ўрада Савецкай дзяржавы. Маркі ўтрымліваюць заклікі да міру ва ўсім свеце, прапановы вырашаць усе спрэчныя пытанні шляхам перагавораў і пагадненняў, расказ-

ваюць аб міжнародных формах і мерапрыемствах, аб з'ездах барацьбітоў за мір, фестывалях моладзі, спартакіядах і Алімпійскіх гульнях, аб міжнародных жаночых і юнацкіх арганізацыях.

Адрасу пасля вайны ў Савецкім Саюзе была выдана паштовая мініяцюра—рабочы з флагам, на якім напісана «За мір!» З таго часу штогод мастакі зьярта-

юцца да гэтай высакароднай тэмы. Мастацкія мініяцюры прысвечаны Стагольмскай адозве Пастаяннага камітэта Сусветнага кангрэса прыхільнікаў міру, выпушчаны маркі з надпісамі: «Выратуем дзяцей ад пагрозы вайны!», «Мір пераможа вайну!», «Мір і шчасце дзяцей неаддзельныя!».

У гонар Сусветнага кангрэса міралюбівых сіл, які праходзіў у Маскве ў канцы мінулага года, Міністэрства сувязі СССР выпусціла паштовыя маркі з малюнкам — пальмавая галінка на фоне stylізаваных зямных паўшар'яў і контуры Спаскай вежы Крамля. Гэтай жа падзеі прысвечана арыгінальная паштоўка. Адзін з яе малюнкаў вельмі сімвалічны: на чалавечых далонях ляжыць зямны шар, побач надпіс: «Сусветны кангрэс міралюбівых сіл. Масква. 1973». У дні работы форуму міру ў Маскве праводзілася спецыяльнае гашэнне карэспандэнцыі памятным штэмпелем.

Л. КОЛАСАЎ.

СПОРТ

ВЫДАТНЫ ПОСПЕХ

Даўно ўжо беларускія баксёры не заваўвалі столькі медалёў на чэмпіянаце Са-

вецкага Саюза, як на сёлетнім, саракавым па ліку, што адбыўся ў Іжэўску.

209 лепшых баксёраў у 11 вагавых катэгорыях аспрэчвалі сваё права на званне чэмпіёнаў краіны. Сярод мацнейшых—прадстаўнік Беларускай ССР Анатоль Беразюк. Ён выступаў у другой паўсярэдняй вазе. У найлягчэйшай вазе мінчанін Эдуард Дубоўскі заваяваў сярэбраны медаль. Другое месца і ў паўцяжкавагавіка Юрыя Быстрыова. Бронзавыя медалі атрымалі паўлёгкавагавік Віктар Радкевіч і паўцяжкавагавік Валерый Сакалоў.

Выступленне чэмпіёна краіны 1972 года А. Беразюка на думку спецыялістаў, было самым яркім. У мінулым годзе Анатоль выступаў няўдала. Прычынай таму—траўма рукі. Цяпер тры баі з пяці чэмпіён закончыў з яўнай перавагай. Выдатны поспех беларускага спартсмена!

НА ЗДЫМКУ: чэмпіён СССР па боксу 1974 года Анатоль **БЕРАЗЮК**.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.

Зак. № 493.

ГУМАР

Ковач прагульваецца па парку з дзіцём. Да яго падыходзіць Саба.

— Які ў вас цудоўны сын! Вочы, нос, рот, валасы — усё ваша! Ну проста прыгажун, а не хлопчык. Між іншым, пазычыце мне дзесятку да першага.

— Не пазычу, — холадна гаворыць Ковач. — Гэта дзіця майя жонкі ад яе першага шлюб.

Студэнт выходзіць з аўдыторыі. Таварышы пытаюцца ў яго:

— Ну што, здаў?
— Як быццам здаў.
— А што ён у цябе пытаў?
— А хто яго ведае! Ён жа пытаў па-нямецку.

Жанчына ў футравым атэлье:
— Мне трэба адрамантаваць футра, а дакладней, замяніць у ім адну выцёртую шкурку.

Агледзеўшы футра, майстар гаворыць:

— На жаль, мадам, мы не можам дапамагчы вам. Жывёлы, са шкур якіх пашыта ваша футра, даўно вымерлі.

— Татачка, а чаму жаніх і нявеста трымаюцца за рукі, калі ідуць пад вянец?

— Такі звычай, сыноч. Баксёры перад боем таксама падаюць адзін аднаму рукі.